

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

Ryhmäytymisen merkitys rippikoulussa

Syvänpäänsukellus sosiaaliseen kanssakäymiseen

Juha Laitinen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 10 / 2017

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Juha Laitinen	Sivumäärä 40 ja 6 liitesivua
Työn nimi Ryhmytymisen merkitys rippikoulussa	
Ohjaava(t) opettaja(t) Maarit Honkonen-Seppälä	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Jyväskylän luterilainen seurakunta, Kati Reukauf	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia rippikoulussa tapahtuvaa ryhmytymistä ja ryhmäroolien vaikutusta ryhmytymiselle. Tutkimus on suoritettu yhdellä Jyväskylän luterilaisen alue seurakunnan rippileirillä. Tutkimuksen aineisto on kerätty käyttäen apuna yksilöhaastattelua, ryhmähaastattelua, kyselylomaketta ja havainnointia. Tutkimuskysymykset olivat rippikoulun ryhmytyminen ja siihen vaikuttavat tekijät ja ryhmytymisen merkitys ja sen vaikutukset rippikoulussa.</p> <p>Ryhmytymisen merkitys rippileirin onnistumisen kannalta koettiin tärkeäksi sekä ohjaajien, että isosten ja leiriläisten taholta. Ryhmytymisen onnistuminen osoittautui tutkimustulosten valossa leirillä kaikkein tärkeimmäksi, jotta leirillä olisi turvallinen ilmapiiri ja jokainen voisi olla oma itsensä. Ryhmä roolien koettiin olevan ryhmytymistä tukevia elementtejä ja haastateltavat osasivat nimetä ryhmästä löytyneitä rooleja hyvin. Ryhmytymisen näkökulmasta merkittävimäksi asiaksi leirillä koettiin pienryhmätoiminta ja yhdessä tekeminen.</p> <p>Työllä on hyvä yhteys omaan toimialaani, sillä se käsittelee ryhmätoimintaa, ryhmytymistä ja yksilöiden kohtaamista. Työ on tukemassa myös omaa ammatillista osaamistani ryhmän- ja yksilönohjaajana. Tutkimuksen tulosten hyödynnettävyys oli hyvää, koska se toi esille pienryhmätoiminnan ja sen sekoittamisen tärkeyden ryhmytymiselle. Pienryhmien sekoittaminen oli tällä rippileirillä kokeilussa ensimmäisiä kertoja ja se osoittautui toimivaksi ja hyväksi asiaksi ryhmytymisen kannalta.</p>	
Asiasanat: ryhmytyminen, rippikoululeiri, roolit, osallisuus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Juha Laitinen	Number of Pages 40 and 6 annexes
Title The importance of grouping in confirmation camp	
Supervisor(s) Maarit Honkonen-Seppälä	
Subscriber and/or Mentor Jyväskylän luterilainen seurakunta, Kati Reukauf	
Abstract <p>The purpose of this thesis is to research grouping in confirmation training camp and the effects of group roles in grouping. The research has been completed in one of the Lutheran church confirmation training camp. The material of the research has been collected by using individual interview, group interview, question form and observation. The research questions were grouping in confirmation camp and the things that effect on the grouping process. The importance of the grouping and its effects in confirmation camp.</p> <p>The importance of the grouping was experienced very important by the instructors, counselors at confirmation camp and the youth. The success of the grouping was experienced as the most important thing at the camp in the light of the research so that the camp has a safe atmosphere and everyone can be their self. Roles at the group was experienced as supporting factors in grouping and the interviewees could find those group roles well. Small group activities and working together was experienced the most important thing in the camp.</p> <p>The thesis has a good connection to my industry because it focuses on group action, grouping and encountering individuals. The thesis is also supporting my own professional competences as group and individual guiding. The use of the researches material was good because it brings up the fact that the small group activities and mixing them is very important thing to grouping in confirmation camp. Mixing the small groups was in test at this confirmation camp and it worked well from the perspective of grouping.</p>	
Keywords: grouping, confirmation training camps, roles, complicity	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTEYÖN NÄKÖKULMA	6
2.1 Opinnäytetyön lähtökohdat ja tavoitteet	6
2.2 Rippikoulu	7
3 TIETOPERUSTA	9
3.1 Ryhmän kehitys	9
3.2 Ryhmän roolit	11
3.3 Ryhmäytyminen	13
3.4 Osallisuus	15
3.5 Nuoruus	16
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	19
4.1 Tutkimusmenetelmät	19
4.2 Kvalitatiivinen tutkimus	19
4.3 Havainnointi	21
4.4 Ryhmähaastattelu	23
4.5 Työntekijöiden teemahaastattelu	24
4.6 Kyselylomakkeet	25
5 TUTKIMUSTULOSTEN ANALYSOINTI	27
5.1 Lähtötilanne ja ensimmäinen leiripäivä	27
5.2 Ryhmäytyminen ja sen tärkeys rippileirillä	28
5.3 Roolit ja niiden merkitys ryhmäytymiseen	33
5.4 Lopputulema	35
6 YHTEENVETO	37
6.1 Ryhmäytymisen ja rippileirin yhteenveto tutkijan silmin	37
6.2 Oma itsearviointi ja pohdinta	38
6.3 Tutkimuksen luotettavuus ja yleistettävyys	39
6.4 Jatkotutkimus aiheet	40
LÄHTEET	41
LIITTEET	43
Liite 1: Ensimmäisen päivän haastattelurunko	44
Liite 2: Viimeisen päivän haastattelurunko	45
Liite 3: Työntekijöiden haastattelurunko	46
Liite 4: Isosten haastattelurunko	47
Liite 5: Roolit kyselylomake	48

1 JOHDANTO

Suomessa rippikoulu on tänäkin päivänä isossa suosiossa nuorten kesellä. Vuonna 2016, 85,9% eli 50 032 nuorta osallistui Luterilaisen seurakunnan järjestämiin rippikouluihin (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2017). Rippikoulu on sinänsä mielenkiintoinen, että se ajoittuu nuorten elämän kannalta erittäin merkittävään ajanjaksoon. Nuori on juuri siirtymässä yläkoulun viimeiselle luokalle, jolloin tulisi osata tehdä kauaskantoisempia päätöksiä, siitä mitä isona haluaa tehdä. Rippikoulu on mahdollisuus ja väylä päästä tukemaan nuoria heidän henkisessä kasvussa ja kehityksessä.

Rippikoulun ajankohtaisuus ja sen tärkeys nuorille ja yhteiskunnalle heijastuu työstäni mielestäni hyvin. Ryhmäytyminen ja turvallisuuden tunne ja niiden merkitys nuoren kokemukselle yhteydestä, unohtamatta välittäviä isosia ja aikuisia. Rippikoulu on vieläkin se paikka missä rakennetaan elämän mittaisia ystävyysuhteita ja ikimuistoisia kokemuksia. Mielestäni rippikoulun pääosassa näyttelee nuori, jolla on mahdollisuus saada kokea jotakin unohtumatonta yhdessä muiden nuorten kanssa. Rippikoulu on yksilönuoren kannalta ainutlaatuintilanne, jossa ollaan 7 päivää yhdessä muiden nuorten kanssa ja keskustellaan elämän suurista kysymyksistä.

Tutkin työssä rippikoulun ryhmäytymistä ja siihen vaikuttavia syitä sekä erilaisia rooleja, jotka löytyvät rippikouluryhmästä. Työni toimeksiantajana on toiminut yksi Jyväskylän alueseurakunta, jonka yhdelle rippileirille osallistuin tutkijan roolissa. Toimeksiantajan pyynnöstä en opinnäytetyössä kerro tarkemmin mistä alueseurakunnasta on kyse. Tällä halutaan suojella nuorten anonyymiyyttä.

2 OPINNÄYTEYÖN NÄKÖKULMA

2.1 Opinnäytetyön lähtökohdat ja tavoitteet

Opinnäytetyö aihe syntyi omasta ajatuksestani liittyen ryhmätoimintaan ja sen tutkimiseen. Tarjosin opinnäytetyönideaa yleisesti Jyväskylän luterilaisen seurakunnan rippikoulutyötä tekeville tahoille. Otin yhteyttä seurakunnan rippikoulutyön koordinaattoriin, jonka kanssa sovimme, että hän välittäisi tietoa opinnäytetyöstä eteenpäin kaikille työntekijöille, jotka vielä kesän aikana olivat rippikoulua vetämässä. Yhden leirin vetäjät kiinnostuivat opinnäytetyönaiheesta ja mahdollistivat osallistumiseni tuolle leirille tutkijan roolissa. Erittelen tutkimuskysymykseni opinnäytetyössä seuraavasti: Rippikoulun ryhmäytyminen ja siihen vaikuttavat tekijät? Ryhmäytymisen merkitys ja sen vaikutukset rippikoulussa?

Työn aihe on siis lähtöisin henkilökohtaisesta kiinnostuksestani ryhmäilmiöihin ja ryhmäkäyttäytymiseen. Olen itse käynyt rippikoulun sekä toiminut isosena kahdella eri leirillä. Minulla on ollut mahdollisuus itse päästä näkemään ja kokemaan rippikoulun positiiviset vaikutukset 15-vuotiaalle nuorelle. Rippikoulu ajoittuu mielestäni erittäin mielenkiintoiseen ja tärkeään ajankohtaan nuoren elämässä. Aikaan, jolloin siirrytään peruskoulun viimeiselle luokka-asteelle ja siihen vuoteen, jolloin tulisi juuri tietää tai osata päättää se mihin jatkaa omassa elämässään.

Haluan tutkia rippileirillä tapahtuvaa ryhmäytymisen ihmettä, jossa noin 10 päiväksi, 20 toisilleen enemmän tai vähemmän tuntematonta nuorta laitetaan samaan ryhmään. Oman kokemukseni mukaan ryhmästä on aina rakentunut hyvähenkinen, pieni yhteisö, jonka kanssa on ollut mukava viettää aikaa, touhuta ja oppia uutta. Itse leirin elinkaari ryhmäytymisen näkökulmasta kiinnostaa, sen sisällä piilevät syyt ja seuraukset ryhmän ryhmäytymiseen, aina vaikeasta alusta haikeaan viimeiseen iltaan asti.

Leirin aikana ryhmässä herää monia tunteita sekä erilaisia rooleja nousee esiin nuorten keskuudessa. Näen tarpeelliseksi päästä tulkitsemaan niitä teorian ja kokemusten pohjalta. Haluan selvittää syitä ja vaikutuksia erilaisten roolien olemassa olosta ryhmän yhteishengelle. Haluan selvittää ovatko roolit ryhmän yhteishenkeä eteenpäin vieviä vai vaikuttavatko ne siihen negatiivisella tavalla. Tein tutkimukseni yhdellä Jyväskylän alueseurakunnan rippileirillä, johon osallistui 17 nuorta, 7 isosta ja 3 työntekijää. Ryhmässä oli 6 poikaa ja 11 tyttö ja isosissa oli 6 tyttöä ja 1 poika, joista kaikki osallistuivat tekemääni tutkimukseen. Tein myös yksilöhaastattelut leirin jälkeen kaikille kolmelle työntekijälle.

2.2 Rippikoulu

Rippikoulu on Suomessa vieläkin suuressa suosiossa ja sen suosio on tällä hetkellä maailman ennätys. Rippikoulusuunnitelma 2017 on suunniteltu kehittämään rippikoulua yhä enemmän nuorilähtöisemmäksi. Jokaisella nuorella on yksilöllinen merkityksensä rippikoulussa ja jokainen nuori on ihme. Ajatus siitä, että jokainen nuori on ihme, perustuu psalmiin 139:14 *"Minä olen ihme, suuri ihme, ja kiitän sinua siitä."* Rippikoulussa vahvistetaan tietoisesti nuorten osallisuutta ja kuulluksi tuleamista ja nuoret ovatkin rippikoulun subjekteja. Samalla pyritään vahvistamaan myös rippikoulun yhteisöllisyyttä ja perheiden kohtaamista. Rippikoulun perimmäisenä tarkoituksena on kyse Jumalan ja ihmisen välisestä suhteesta ja sen tukemisesta. Rippikoulussa pyydetään Jumalalta johdatusta ja ihmetellään elämää, kiitetään sekä rukoillaan. (Rippikoulusuunnitelma 2017, 5.)

Rippikoulussa on myös kyse itsensä löytämisestä sekä ihmisen suhteesta omaan itseensä ja suhteesta toisiin ihmisiin. Rippikoulussa käsitellään elämämittaisia kysymyksiä kuten, *"Miten elää hyvin ja oikein? Miten elää kristittyinä?"*. Rippikoulusuunnitelmasta nousee hyvin myös yhteyden näkökulma, kuinka kukaan ei olisi olemassa ilman toista eikä kestäisi tässä maailmassa yksin. Elämän ihmettelyn lisäksi nuoruuteen kuu-

luu myös uuden löytämistä ja vaativien sekä pelottavien haasteiden käsittelyä. Rippikoulu on omalla paikallaan vastaamassa nuorten tarpeisiin, saada tuntee itsensä hyväksytyksi juuri sellaisena kuin on. (Rippikoulusuunnitelma 2017, 8.)

Rippikoulun tavoitteita on listattu uudessa Rippikoulusuunnitelmassa seuraavasti:

- *Nuoret ovat osallisia, tulevat kuulluiksi ja saavat vaikuttaa.*
- *Nuoret kokevat yhteyttä, turvallisuutta, pyhyyttä ja iloa.*
- *Nuoret oppivat hoitamaan hengellistä elämäänsä toimien, hiljentyen ja osallistuen.*
- *Nuoret kantavat vastuuta itsestään, toisista ihmisistä ja luomakunnasta.*
- *Nuoret löytävät merkityksiä kristinuskon keskeisten sisältöjen ja oman elämänsä välillä.*
- *Nuoret tahtovat kuulua Kristuksen kirkkoon. (Rippikoulusuunnitelma 2017, 15)*

Tutkimani rippikoulun matka sen alusta aina konfirmaation eli loppujuhlaan saakka kesti kokonaisuudessaan noin puoli vuotta. Rippikouluun kuuluu se, että ennen leiriä tulee olla kerättynä tietty määrä leimoja riparipassiin. Eli nuorten tulee käydä muutamassa messussa sekä nuorille suunnatuissa tapahtumissa. Nuorten tulee myös opetella ulkoläksyjä, kuten kymmenkäskyä, uskontunnustus ja isä meidän rukous. Ulkoläksyt tarkastetaan viimeistään leirillä. Kesällä rippikoululaiset osallistuvat rippileirille, joka tutkimallani leirillä kesti 7 päivää.

Rippikoulun ihmiset koostuvat rippikoululaisista, isosista ja työntekijöistä. Isosten tehtävä on toimia leiriläisten eli ”pikkusten” niin sanottuina ”isosisaruksina”, jotka ovat tukemassa ja auttamassa rippikoulun aikana. Isoiset toimivat esimerkkeinä ja opettavatkin useasti enemmän asioita pikkusille, kuin työntekijät. Isosten vastuulla on myös erilaisten ohjelman tuottaminen leirillä, kuten iltaohjelma ja leiriolympialaiset. Työntekijöillä eli ohjaajilla on vastuulla leirin organisointi, suunnittelu ja toteutus sekä tällä leirillä kaikki työntekijät osallistuivat opetukseen.

3 TIETOPERUSTA

3.1 Ryhmän kehitys

Ryhmän kehitykseen liittyvän teorian kannalta on tärkeää, että avaan aluksi tarkemmin sen, mitä ryhmä tarkoittaa. Ryhmä on joukko yksilöitä, jotka ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa eli ryhmässä ei olla vain paikalla, vaan myös vuorovaikutuksessa (Bordens K.S & Horowitz Irvin A. 2012, 289). Voidaan yleisesti ajatella, että ihmisjoukosta muodostuu ryhmä, kun sen jäsenillä on kutakuinkin yhtenäinen tavoite. Ryhmän muodostumiselle on myös olennaista, että ryhmäläiset tietävät ketkä ryhmään kuuluvat, sekä heillä tulee olla mahdollisuus keskinäiseen vuorovaikutukseen. (Kopakkala 2011, 36.) Ihminen yksilönä tarvitsee ryhmää ja ihmiselle on ominaista kokoontua yhteen viettämään aikaa toisten ihmisten kanssa. Tunne yhteenkuuluvuudesta on tärkeä ihmisen kokemukselle hyvinvoinnista sekä fyysisestä terveydestä. (Sosiaalinen vuorovaikutus ja ryhmän toiminta 2017)

Yhdysvalloissa 1965-luvulla nuori tutkija Bruce Tuckman julkaisi lyhyen artikkelin, jossa käsiteltiin ryhmän vaiheittaista kehitystä. Tuckman oli kehittänyt mallin ryhmän kehityksen vaiheista käyttäen apunaan aikaisemmin julkaistuja ryhmätutkimuksia. Tuo malli yllättäen hyväksyttiin varsin yleisellä tasolla ryhmätarkastelun perustaksi. Aluksi malliin ei kuulunut kuin neljä vaihetta, mutta saamansa kritiikin johdosta Tuckman lisäsi vielä vuonna 1977 viimeisen vaiheen, joka käsitteli ryhmän lopettamista. Malli muotoutuu seuraavista osista: *muodostusvaihe (forming)*, *kuohuntavaihe (storming)*, *sopimisvaihe (norming)*, *hyvin toimiva ryhmä (performing)* ja *ryhmän lopettaminen (adjourning)*. (Kopakkala 2011, 49-50; Saloviita 2014, 63-65.)

Muodostusvaiheessa (forming) ryhmän jäsenet ovat hyvin riippuvaisia ryhmänvetäjästä. Jäsenet tutustuvat toisiinsa ja toimivat hyvin varovaisesti sekä muodollisesti, eikä kukaan halua astua toistensa varpaille ja siksi ilmapiiri onkin yleisesti myönteinen. Jokainen etsii omaa paikkaansa ja tämän johdosta ensimmäisiä ryhmärooleja kehittyi.

"Ryhmä hankkii itselleen identiteetin" (Saloviita 2014, 63). Ryhmä pyrkii muodostusvaiheen aikana selvittämään yhteisiä pelisääntöjä sekä ryhmä kartoittaa tavoitettaan. Muodostusvaiheen aikana on ryhmäläisillä hyvä teettää erilaisia harjoitteita, jotka tukevat ja vahvistavat ryhmää. (Kopakkala 2011, 49; Saloviita 2014, 63.)

Kuohuntavaiheessa (storming) ryhmä on toiminut yhdessä jo vähän aikaa. Ryhmän sisällä on paljon konflikteja, joissa nousee esiin ryhmäläisten erilaiset persoonat ja pyrkimykset päästä ryhmässä johtoasemaan. Ominaista kuohuntavaiheelle on ryhmän sisäinen taistelu, sekä ryhmänvetäjän tai annettujen tehtävien vastustaminen. Ristiriitojen sovittelu on olennaisessa osassa ryhmän toimivuuden ja tulevaisuuden kannalta. Kopakkala (2011, 50) toteaa, että: *"Opiskeluryhmissä vaihe esiintyy lievänä passiivisuutena tai kritiikkinä tai sitä ei ole ollenkaan"*. Ryhmäharjoitukset, joissa opitaan tasa-arvoista yhteistyötä ja yksilön osallistumista ovat tärkeitä ryhmän kehityksen kannalta. (mt., 49-50; mt., 64.)

Sopimisvaiheessa (norming) ryhmä mukautuu toimintaa ohjaaviin normeihin ja ryhmähenki muodostuu. Ryhmän sisällä tunnetaan yhteenkuuluvuutta, jonka johdosta ryhmä on kyennyt hyväksymään keskinäiset erilaisuutensa. Ryhmä pyrkii toimimaan yhdessä ja sen pelisäännöt alkavat loksahdella omille paikoilleen. Kullakin ryhmäläisellä on jo oma roolinsa ja paikkansa ryhmän sisällä. Tunne ryhmään kuulumisesta kasvaa ja erilaisia tunteita ja näkemyksiä voidaan ilmaista avoimesti. Ryhmän toimintailmapiiri tuntuu vapaammalta ja ryhmän vuorovaikutus on ryhmässä toimivaa. Tässä vaiheessa ryhmä on valmis tekemään yhdessä sille annettuja tehtäviä. (mt., 50; mt., 64.)

Suoritusvaihe (performing) on ryhmä, joka on tehokas, luova ja tuottava. Se hyödyntää sille annetut resurssit tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Ryhmä on kokonainen ja toimii tavoitettaan kohti sekä sillä on kyky myös ratkaista eteen tulevat mahdolliset konfliktitilanteet. Tässä vaiheessa ryhmän roolit ovat tarkoituksen mukaisia ja joustavia, ja ryhmä osaa käyttää jäsentensä erilaisuuksia hyväkseen. Yksilöt suostuvat nyt antamaan itsestään enemmän ryhmälle ja venymään tarpeen vaatiessa. Hyvin toimivan ryhmän miinuksena on se, että uusien jäsenien ryhmään pääsy on haastavaa. (mt., 50-51; mt., 64.)

Hyvästijätö (adjourning) tapahtuu, kun ryhmän on aika päättää yhteinen toimintansa. Hyvästijätössä ryhmäläiset hyvästelevät toinen toisensa ja kukin lähtee etsimään uusia haasteita. Yleisesti mukana ovat vahvasti tunteet ja ne voivat vaikuttaa toisiin hyvinkin voimakkaasti. Tunteet vaihtelevat masennuksesta helpotukseen. (mt., 51; mt., 64.)

3.2 Ryhmän roolit

Ryhmää tarkasteltaessa on tärkeää paneutua hieman ryhmissä vaikuttaviin rooleihin. Yksilö toimii eri ryhmissä eri tavalla ja eri roolit nousevat esiin ryhmän vaihtuessa. Roolin vaihtumisen ja toimintamallin yleisesti määrittää se, kenen kanssa ollaan tekemisissä, esimerkiksi ihminen toimii eri tavalla äitinsä kanssa, verrattuna parhaaseen ystäväänsä. Yksilön toimiessa eri tavalla eri tilanteissa ei kuitenkaan tarkoita sitä, että hän olisi eri ihminen noissa tilanteissa, vaan hän on kuitenkin yksi ja sama henkilö, mutta hänen erilaiset puolensa tulevat esiin eri henkilöiden kanssa toimittaessa. Kaikki nämä erilaiset toimintatavat ja käsitykset omasta itsestään kuuluvat yhteen. (Kopakkala 2011, 96; Sosiaalinen vuorovaikutus ja ryhmän toiminta, 2017.)

Roolit määräytyvät osittain ulkoapäin ja niiden odotusten perusteella, joita ryhmässä on. Sosiaalipsykologia antaa roolille myös samankaltaisen määritelmän ja siinä yhtä lailla todetaan, että rooli määräytyy ulkoa päin muiden odotusten kautta. Yksilö ottaa vastaan roolin, joka hänelle on tarjolla ja alkaa toimia tilanteen vaatimalla tavalla. Roolit helpottavat toiminnan tulkintaa ja jäsentävät vuorovaikutusta ryhmässä. Selkeät roolit ovatkin hyväksi ryhmän toiminnalle ja helpottavat sen tavoitteellista toimintaa. Roolista johtajuus on monissa ryhmissä se kaikista tavoitelluin ja siitä usein kamppaillaan erilaisin tavoin, kunnes jokainen ryhmäläinen löytää oman roolinsa. (Kopakkala 2011, 97; Sosiaalinen vuorovaikutus ja ryhmän toiminta, 2017.)

Roolit voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään: persoonallisiin, sosiaalisiin ja kollektiivisiin. Roolien avulla yksilö voi näyttää erilaisia puolia omasta itsestään, kuitenkin ensimmäisenä yksilöstä näkyy, jotain sellaista mihin hän ei voi itse vaikuttaa, tätä kutsutaan

kollektiiviseksi rooliksi. Siinä ihmisen ulkoinen olemus, sukupuoli, ikä, koko tai rotu ovat asioita, jotka viestittävät meille jotakin tuosta henkilöstä. Kollektiiviset roolit, joita havaitsemme muissa ihmisissä vaikuttavat meihin ja meillä olevat kollektiiviset roolit vaikuttavat toisiinsa, halusimme sitä tai emme. (Kopakkala 2011, 100.)

Sosiaaliset roolit kuten esimies, opettaja, opiskelija, kuuntelija ja puhuja ovat niin sanottuja sopimuksia, jotka edellyttävät ilmentyäkseen toinen toistensa olemassa oloa. Ilmeneminen tarkoittaa tässä, sitä että *”Täytyy olla alaisia, jotka hyväksyvät (työ)sopimuksen, jotta voisi toimia esimiehenä”*. Sosiaalisia rooleja opetellaan jo varhain. Lapset opettelevat niihin liitettäviä rooleja leikkimällä koulua, kotia ja sotaa. Kopakkala toteaa, että *”näyttää siltä, että lapsilla on myötäsytynäinen tarve harjaantua keskeisiin rooleihin”*. Persoonalliset roolit liittyvät, jossakin määrin jopa pakottaviin henkilökohtaisiin tunteisiin. (mt. 101.)

Käytin tutkimuksessani Suomen virtuaaliammattikorkeakoulun sivuilta löytämäni pohjaa, jossa kuvaillaan ryhmän rooleja ja niiden tehtäviä. Koin sivustolta löytyvien roolien olevan toimivia myös rippileirin ympäristössä. Roolien nimet olivat maanläheiset sekä jokainen rooli oli selvennetty ja avattu erikseen, joten niiden käyttö tutkimuksen yhteydessä oli helpompaa. (Suomen Virtuaaliammattikorkeakoulu 2006.)

”Rohkaisija on ystävällinen, ymmärtää ja arvostaa muiden mielipiteitä ja ehdotuksia, antaa tunnustusta.

Mukaan vetäjä yrittää saada kaikki mukaan toimintaan, myös vetäytyjät.

Tarkkailija seuraa sovittujen menettelytapojen noudattamista, painottaa tasapuolisuutta ja oikeudenmukaisuutta, asettaa työnormeja ja huolehtii aikataulusta.

Tunteiden ilmaisija tarkkailee ryhmän ilmapiiriä, ilmaisee omia tunteitaan ja rohkaisee muita tunneilmaisuihin.

Sovittelija hakee kompromisseja ja selvittää mielipide-eroja.

Jännityksen laukaisija laukaisee huumorilla kireitä tilanteita, rauhoittaa tilannetta.

Hyökkääjä yrittää nostaa omaa asemaansa vähättelemällä, arvostelemalla ja paheksumalla muiden tekemisiä ja näkemyksiä.

Jarruttaja torjuu heti muiden ehdoukset, väittelee, ei perustele kantaansa.

Huomion tavoittelija tyydyttää henkilökohtaisia tarpeitaan ryhmän tavoitteiden kustannuksella, puhuu paljon pysytelläkseen esillä, kertoo asiaankuulumattomia vitsejä ja juttuja.

Kilpailija esittää ominaan toisten parhaat ideat, korostaa omaa osuuttaan, ei suostu kehittämään toisten ehdotuksia.

Vetäytyjä on välinpitämätön tai passiivinen, ei osallistu keskusteluun eikä kuuntele.

Klikkiytyjä kuiskailee vierustoverilleen, juonittelee ja hakee liittolaisia, mutta ei osallistu yleiseen keskusteluun.

Saivartelija takertuu pikkuseikkoihin ja muotoseikkoihin, määrittelee termejä yksityiskohtaisesti.

Itsensä väheksyjä käyttäytyy epävarmasti ja vähättelee aiheetta omia kykyjään.

Ylimielinen ei ole kiinnostunut ryhmän toiminnasta eikä osallistu siihen aktiivisesti, keskittyy muihin asioihin, väheksyy toisia ryhmän jäseniä.” (Suomen Virtuaaliammattikorkeakoulu 2006.)

3.3 Ryhmäytyminen

Mikko Aalto (2000) puhuu kirjassaan *Ryhmästä ryppääksi* turvallisuudesta, eritoten ryhmän turvallisuudesta. Hän tarkoittaa ryhmän turvallisuudella seuraavaa: ”...yksilön tai ryhmän tila, jossa on mahdollisimman vähän sellaisia ihmisen minuutta uhkaavia tekijöitä, jotka voisivat synnyttää pelkoa, häpeää, syyllisyyttä tai arvottomuuden tunnetta”. Uhkien poistamisen merkitys ei ole ainut asia turvallisuudessa, vaan on myös tärkeä muistaa, että se tarkoittaa yksilölle myös tietoisuutta siitä, että hänet hyväksytään sellaisena, kuin hän on. Kirjassaan Aalto käyttää turvallisuudesta termejä psyykinen turvallisuus ja fyysinen turvallisuus. Psyykkisellä turvallisuudella tarkoitetaan yleisesti turvallisuuden tunnetta, kun taas fyysisellä turvallisuudella tarkoitetaan tunnetta siitä, että yksilön terveys tai henki ei ole uhattuna. (Aalto 2000, 17.)

Turvalliselle ryhmälle on olennaista, että siitä löytyy vuorovaikutusta (Aalto 2000, 26). Vuorovaikutus on yksinkertaisesti sanottuna ihmisten välillä tapahtuvaa sanallista ja sanatonta viestintää. Vuorovaikutuksessa reagoidaan saatuihin viesteihin, joita voi olla mm. puhe, ilmeet, eleet, äänenkäyttö ja asennot. (Isotalus & Rajalahti 2017, 16.) Vuorovaikutustaidoista tärkeimmät ihmisten kanssa toimiessa ovat Aallon (2000, 26) mukaan:

- Vuorovaikutus itsen kanssa
- Eri mieltä olemisen taito
- Kyky helpottaa toisen paha oloa
- Oman pahan olon ilmaiseminen
- Oman vireen myöntäminen
- Korjaavan palautteen antaminen
- Korjaavan palautteen vastaanottaminen

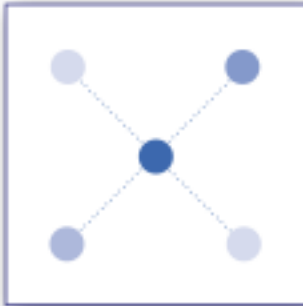
➤ *Myönteisen palautteen antaminen ja vastaanottaminen*

Vuorovaikutustaidoista tärkein on vuorovaikutus oman itsen kanssa ja se samalla toimii pohjana muille vuorovaikutustaidoille. Ihmiselle on tärkeää, että hän pystyy tutkimaan omia tunteitaan, tarpeitaan, arvojaan, mielipiteitään ja traumojaan itsensä kanssa. Oman itsensä ja omien tunteiden kautta ihminen pääsee tutkimaan itseänsä syvemmin, ja esimerkiksi suunnattoman suuttumuksen ja vihan tunteen takaa voidaan löytää, jotakin kauaskantoisempaa lapsuudesta. Tärkeää on siis se, että ihminen kykenee tutkimaan itseään ja sitä kautta kykenee käsittelemään tunteitaan ja traumojaan, jotta hän voi päästä niistä yli. (mt., 26.)

Ryhmänohjaajan ja ryhmän välinen vuorovaikutus on ryhmän turvallisuuden kannalta yksi tärkeimmistä turvallisuuteen vaikuttavista tekijöistä. Turvallisuutta ryhmässä lisää myös se, että ryhmän jäsenten vuorovaikutus syvenee oman itsensä kanssa ja ryhmän jäsenten välinen vuorovaikutus kehittyy. Ryhmänohjaajan rakentaessa turvallista ryhmää, tulee hänen pyrkiä oppimaan koko ajan uutta vuorovaikutustaidoista. Ryhmän turvallisuus lisääntyy ryhmänohjaajan auttaessa ryhmänsä jäseniä kehittymään vuorovaikutustaidoissaan. (mt., 27.)

Ryhmäytyminen nähdään rippikoulusuunnitelmassa omanlaisena matkana, johon sisältyy jokaisen nuoren kokemus nähyksi ja kuulluksi tulemisesta ja siitä, että hän saa kokea olevansa merkityksellinen osa ryhmää ja hyväksyty. Rippikoulun turvallisuus kulkee käsikädessä nuorten luottamuksen kanssa, joissa myös kietoutuvat yhteen ilo ja yhteyden kokemus. Nuoret saavat kokea leirillä yhteyttä toisiinsa sekä Jumalaan ja voivat iloita yhdessäolosta ja saada siitä voimaa. (Rippikoulusuunnitelma 2017, 22-23.)

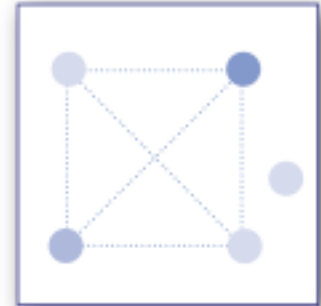
Vuorovaikutussuhteet ryhmässä (Sosiaalinen vuorovaikutus ja ryhmän toiminta, 2017.)

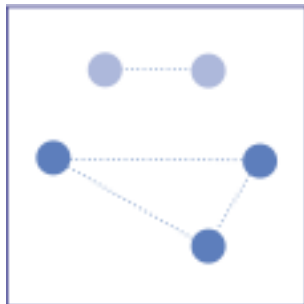
Johtaja keskeinen

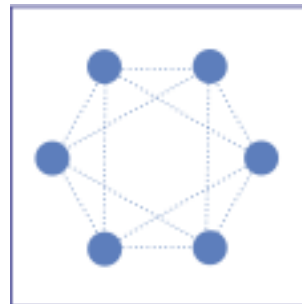
Hierarkkinen

Ryhmä, jossa yksi syrjäytetty/syrjäytynyt

Klikkiytynyt ryhmä

Tasa-arvoinen ja aktiivinen ryhmä

3.4 Osallisuus

Osallisuudella tarkoitetaan sitä, että ihminen kokee ja tuntee kuuluvansa johonkin, pienryhmään, yhteisöön tai yhteiskuntaan. Osallisuutta on se, että ihminen elää siinä pienyhteisössä ja toimii muiden ihmisten kanssa. Eläminen synnyttää tunteen siitä, että kuuluu joukkoon - on toisin sanoen osallinen tapahtumiin. Tärkeää on, että ihminen saa kokemuksen siitä, että hänet kuullaan ja hän on tullut nähdyksi ja hänet tunnustetaan ainutlaatuisiksi yhteisön arvokkaaksi jäseneksi. Toteutuessaan osallisuus tarjoaa

ihmiselle todellisen mahdollisuuden vaikuttaa omassa yhteisössään ja siihen liittyvissä asioissa. (Rahikka-Räsänen, Ryytänen 2014, 10.)

Osallisuuden edellytyksenä on toimintaan sitoutuminen ja vastuun kantaminen yhteisten asioiden parantamiseksi. Yleisesti osallisuus tapahtuu pienemmissä yhteisöissä, mutta kuitenkin sillä on aina yhteiskunnallinen näkökulma ja se koskee yksilön lisäksi myös yhteiskuntaan liitettävää suhdetta. Yhteiskunnallisella suhteella tarkoitetaan tässä tapauksessa sitä, kuinka ihminen kiinnittyy yhteiskunnan tarjoamiin toimintajärjestelmiin, jotka ovat välttämättömiä nykyisessä yhteiskunnassa. Yhteiskunnallisia yhteisöjä ovat muun muassa koulu, työ, ja perhe, jotka kiinnittävät ihmisen yhteiskunnan rakenteisiin. (Rahikka-Räsänen 2014, 11.)

Rippikoulussa osallisuuden näkökulma on suuressa roolissa ja näkyy erityisesti nuorille mahdollisuutena osallistua rippikoulun suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Nuorten osallistaminen mahdollistaa heidän kasvun ja kehityksen. Osallisuus merkitsee myös sitä, että tehdään ja ollaan yhdessä, koetaan yhteenkuuluvuutta. Nuori saa kokea sitä, että hänet hyväksytään sellaisena kuin on ja hän voi tuntea kuuluvansa joukkoon. Osallisuus rippikoulussa on myös oikeutta osallistua ilman erityisempiä omia tavoitteita vaan pelkkä oleminen on riittävää, kunhan nuorella on hyvä olla. (Rippikoulusuunnitelma 2017, 18-19)

3.5 Nuoruus

Nuoruusikä tuo mukanaan siirtymisen lapsuudesta aikuisuuteen, jossa kehitystä vie eteenpäin useat erilaiset muutokset, kuten fyysinen kasvu ja sosiaalinen kehitys. Nuori on yhä enemmän itse ohjautuva persoona, joka ohjaa omaa kehitystään, eikä nuori vain ole fyysisen ja sosiaalisen kasvunsa armoilla. Nuori tekee monia erilaisia valintoja liittyen tulevaisuuteensa, kuten koulutus tai työ, jotka luovat pohjaa nuoren elämäkudlulle, jonka hän aikuisena elää. Nuoren vanhemmille nuoruus monesti näyttäytyy kriisien ja myllerryksen aikana ja muutos nuoressa voi vaikuttaa oudolta ja pelottavalta. Nuoruuden kehitys valtaosalla nuorista on jatkuvaa ja asteittaista, eivätkä he käy läpi

erityisiä kriisejä. Nuoruuden ajanjakso on nykypäivänä pidentynyt jo kolmannelle vuosikymmenelle. (Ahonen, Lyytinen H, Lyytinen P, Nurmi, Pulkkinen & Ruoppila 2014, 142-143.) Nuorisolaki määrittää nuoruuden alle 29-vuotiaisiin (Nuorisolaki 1285/2016, 3§).

Nuoruutta käsiteltäessä ei voida unohtaa sen näkyvimpiä osa-alueita, kuten puberteettia. Puberteetti on ihmisen elämässä näkyvimpiä sosiaalisia ja biologiasia muutoksia. Puberteetille onkin ominaista nopeasti tapahtuva fyysinen kasvu sekä toissijaisten sukupuolipiirteiden kehittyminen ja muutos kehon suhteissa. Nuoren minäkuva muuttuu fysiologisen ja kehon rakenteiden muutoksen vaikutuksesta. Minäkuvaan liittyy työntekijän näkökulmana myös nuorisokasvatus, jossa pyritään tukemaan nuorta rakentamaan minuuden persoonalliseen kasvuun (Hämäläinen 2007, 177). Fyysinen kasvu ja kehitys vaikuttavat siihen, kuinka muut ihmiset suhtautuvat ja reagoivat nuoreen. Nuori voi saada ikätasoonsa ja kehitykseen verrattuna hyvinkin erilaista kohtelua vastakkaisen sukupuolen vanhemmilta edustajilta. Voidaan siis todeta, että puberteetti muuttaa sosiaalista kehitysympäristöä, jossa nuori toimii. (Ahonen, ym. 2014, 145-146.)

Tulevaisuuden näkymät alkava kiinnostaa ja nuoren ajattelu muuttuu. Kiinnostus omasta tulevaisuudesta lisääntyy, joka näkyy nuoren ajattelun *"aikajänteen laajentumisena erityisesti varhaisnuoruudessa"*. Nuoren päätöksenteko- ja suunnittelutaidot lisääntyvät, jolla on merkitystä nuoren tulevaisuuden valintojen kanssa, kun hän pyrkii ratkaisemaan tulevaan koulutukseen, ammattiin ja ihmissuhteisiin liittyviä keskeisiä ajatuksia. Ajattelukyvyyn kehittyessä nuori luo pohjaa omalle moraalilleen sekä periaatteilleen. (mt., 2014, 147)

Nuoruus tuo mukanaan myös sosiaalisten suhteiden muutoksen. Aikaansa nuori pääsääntöisesti viettää perheensä ja kavereidensa kanssa, jotka ovat hänen keskeisimmät sosiaaliset ympäristönsä. Brownin (1990) mukaan siirryttäessä varhaisnuoruudesta nuoruuteen nuorten suhde vanhempiinsa muuttuu ainakin muutamalla eri tavalla: nuori viettää enemmän aikaa ikäistensä seurassa ja nuoren itsenäisyys lisääntyy. (Ahonen, ym. 2014, 148.)

Nuorisotyön taustalla vaikuttaa nuorisolaki, jossa on säädetty nuorisotoiminnan ja nuorisotyön edistämiseen vaikuttavat lait. Laissa määritetään myös sen tavoitteet: nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen, nuorten itsenäistymisen, kasvun ja yhteisöllisyyden tukeminen, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon tukeminen ja niiden oikeuksien toteutuminen, nuorten elinolojen parantaminen. Nuorisotyöllä tarkoitetaan laissa nuorten itsenäistymisen, kasvun ja osallisuuden tukemista yhteiskunnassa. (Nuorisolaki 1285/2016, 1§, 2§, 3§.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimusmenetelmät

Saadessani mahdollisen opinnäytetyöideani tutkimusmenetelmäksi valikoitui ryhmä- ja yksilöhaastattelut sekä havainnointi hyvinkin nopeasti. Ajattelin, että ryhmähaastattelu sekä havainnointi olisivat parhaita mahdollisia tapoja tutkia rippileirin ryhmäytymistä, koska sillä tavoin pääsisin tutkimaan sitä mahdollisimman läheltä sekä mahdollisimman todenmukaisesta näkökulmasta. Koin tärkeäksi päästä mahdollisimman tutuiksi tutkittavien kanssa ja tutkimuksen aikana pystyinkin toteamaan, että nuoriin tutustuminen oli tutkimukselle hyödyksi. Sain sitä kautta parempaa ymmärrystä ja näkemystä yksilöiden käyttäytymistä.

Havainnointi oli heti aluksi selkein tapa suorittaa tutkimusta, koska havainnointi on mielestäni sellaista, mitä tapahtuu koko ajan ja jopa tiedostamattakin. Käytin myös tutkimuksessani kyselylomakkeita saadakseni paremman kuvan yksilöiden mielipiteistä, ilman ryhmän tuomaa painetta. Yksilöhaastattelut olivat keino päästä pureutumaan yksilön ajatuksiin paremmin ja saada parempi ymmärrys työntekijöiden näkökulmasta. Ryhmähaastattelu toimi mahdollistajana sille, että sain mahdollisimman kattavan aiheiston ryhmältä, ajan ollessa rajallinen.

4.2 Kvalitatiivinen tutkimus

Valitsin kvalitatiivisen tutkimuksen omaksi pääsääntöiseksi tutkimusmenetelmäksi, mutta käytin myös kvantitatiiviselle tutkimukselle ominaista kyselylomaketekniikkaa, jotta sain leiriläisistä kattavammin henkilökohtaisempaa tietoa tutkimukseni tueksi. Laadullinen tutkimus osoittautui itselle ominaiseksi, koska siihen paneutumisen jäl-

keen huomasi sen olevan juuri sellaista, millä tavoin voisin saada tutkimuskysymyksestäni tietoa selville. Kvalitatiivinen tutkimusote soveltuu erityisen hyvin Syrjälän (1994, 12-13) mukaan seuraavanlaisissa tilanteissa:

1. *Ollaan kiinnostuneita tapahtumien yksityiskohtaisista rakenteista eikä niinkään niiden yleisluontoisesta jakaantumisesta,*
2. *Ollaan kiinnostuneita tietyissä tapahtumissa mukana olleiden yksittäisten toimijoiden merkitysrakenteista,*
3. *Halutaan tutkia luonnollisia tilanteita, joita ei voida järjestää kokeeksi tai joissa ei voida kontrolloida läheskään kaikkia vaikuttavia tekijöitä, tai*
4. *Halutaan saada tietoa tiettyihin tapauksiin liittyvistä syyseuraussuhteista, joita ei voida tutkia kokeen avulla. (Metsämuuronen 2006, 88.)*

Todellisen elämän kuvaaminen on kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen lähtökohta, johon voidaan sisällyttää ajatus siitä, että todellisuus on moninainen eli siinä on monia eri näkökulmia. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen kohdetta yritetään tutkia niin kokonaisvaltaisesti kuin mahdollista. Laadullisen tutkimuksen takana on yleisesti ajatus ja pyrkimys paljastaa tai löytää tosiasioita, ennemmin kuin pyrkiä todentamaan jo todettuja totuuksia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2014, 161.) Tutkimussuunnitelma laadullisessa tutkimuksessa on avoin ja parhaimmillaan elää tutkimuksen edetessä (Eskola & Suoranta 2000, 15-16).

Kvalitatiivisen tutkimuksen parempaan ymmärtämiseen, näen tarpeelliseksi aluksi verrata sitä kvantitatiivisen tutkimuksen kanssa. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus ja kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus ovat kaksi yleisintä tutkimusmenetelmää. Yksinkertaisimmillaan laadullisen tutkimuksen ajatellaan olevan aineiston muodon (ei numeraalista) kuvausta, kun taas määrällisen tutkimuksen ajatellaan olevan numeraalista tutkintaa ja strukturoitujen kysymysten esittämistä satunnaiselle ihmisryhmälle. Kvalitatiivisessa haastattelussa kysymykset ovat avoimempia ja keskusteluteemat ovat esitetty tietyille valituille ryhmille ja yksilöille. (Virsta virtual statistics 2017.)

4.3 Havainnointi

Tutkimuksessani havainnointi ei ollut pääasiallisin aineiston hankintakeinoni, vaan se toimi yhtenä lisänä eri tilanteissa, niin haastatteluiden kuin ryhmän toiminnan seuraamisen aikana. Tutkimusviikkoni aikana kävin samalla töissä Pieksämäellä, minkä takia en kyennyt tekemään havainnointia niin paljon kuin olisin alun perin halunnut tehdä. Havaintoni ryhmän alkutilanteesta ovatkin suurimmat havainnot, joita kykenin tekemään. Tiedostin oman heikkouteni ja aikatauluongelmani havainnoinnin saralla ja siitä johtuneesta syystä pyrin saamaan mahdollisimman paljon tietoa niin isosten kuin työntekijöidenkin tekemistä tiedostetuista ja tiedostamattomista havainnoista.

Havainnointi on tutkimusväline, jolla saadaan tietoa ihmisten toiminnasta, ja siitä, toimivatko he sanojensa mukaisesti. Havainnointia pidetään toisena yleisenä tiedonkeruumenetelmänä laadullisessa tutkimuksessa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 81). Tutkijan asema havainnoinnissa on enemmän tai vähemmän objektiivinen ja hän tarkkailee tutkittavaa kohdetta ja kirjoittaa muistiinpanoja. Yksi suurin havainnoinnin eduista on se, että sillä voidaan saada suoraa ja välitöntä tietoa ryhmien ja yksilöiden toiminnasta. Havainnointi mahdollistaa pääsyn luonnollisiin ympäristöihin ja tällä tavoin välttää tutkimuksen keinotekoisuuden. Havainnoinnin avulla päästään tutkimaan todellista elämää ja maailmaa. Tilanteet, joita on hankala ennustaa ja ne muuttuvat nopeasti ovat erinomaisia hetkiä, joissa voi käyttää havainnointia tutkimusmenetelmänä. (Hirsjärvi ym. 2014, 213)

Tutkimuksessa havainnoinnin muodot on mahdollista erotella neljään eri aineistonkeruumenetelmään: piilohavainnointiin, osallistuvaan havainnointiin, osallistavaan havainnointiin ja havainnointiin ilman osallistumista (Tuomi & Sarajärvi 2009, 81). Havainnointi ilman osallistumista ja osallistuvan havainnoinnin raja on Hirsjärven (ym. 2009, 82) sanojen mukaan häilyvä. Molemmissa menetelmissä ryhmälle ilmoitetaan tutkimuksesta ja heiltä kysytään lupa havainnoinnin toteutukselle. Tätä ei piilohavain-

noinnissa tehdä vaan tutkija mukautuu osaksi tutkittavaa ryhmää. Havainnoinnissa ilman osallistumista ei tutkijan rooli ole tärkeä, vaan hän toimii ulkopuolisena tarkkailijana ja voi tehdä havainnoinnit vaikkapa videolta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 82.)

Osallistuvassa havainnoinnissa on tutkija rooli aktiivinen osallistuja. Hän osallistuu toimintaan yhdessä tutkittavien kanssa, jonka johdosta sosiaalisella vuorovaikutuksella on suuri merkitys tiedonhankinnan kannalta. Tyypillistä osallistavalle havainnoille on se, että tutkija osallistuu toimintaan tutkittavien ehdoilla ja pyrkiikin pääsemään jäseneksi havainnoimaansa ryhmään. Tutkija ei kuitenkaan osallistu vain fyysisesti, vaan hän jakaa elämäkokemuksiaan tutkittavien kanssa mahdollisuuksien mukaisesti. Usein näissä tilanteissa tutkija saakin ryhmässä jonkinlaisen roolin. (Hirsjärvi ym. 2014, 216; Tuomi & Sarajärvi 2009, 82.)

Osallistumisen asteet voivat vaihdella täydellisen osallistumisen ja osallistuja havainnoijana välillä. Täydellisessä osallistumisessa tutkija pyrkii pääsemään ryhmän täydeksi jäseneksi, joka voi synnyttää ongelmia, jotka ovat usein eettisiä. Ongelmat esimerkiksi siitä, ”*miten kertoa tutkittaville tutkimuksesta ja sen tarkoituksesta esimerkiksi sellaisissa ryhmissä, jotka eivät todennäköisesti helposti suostuisi tutkimukseen*”. Tutkija joutuu ristiriitaan siitä, kuinka hänen tulisi toimia kun hänen tulisi olla keräämässä tietoa tieteellisiä tarkoituksiaan varten ja toisaalta hänen tulisi toimia aidosti ja luonnollisesti. Osallistuja havainnoijana menetelmässä tutkija tekee tutkittaville heti aluksi selväksi sen, että toimii ryhmässä havainnoijana. Tutkija osallistuu ryhmän toimintaan, mutta samalla pyrkii esittämään tutkittaville kysymyksiä. On tärkeä muistaa havainnoinnin validiuden näkökulma siitä, että tutkija pitää erillään omat tulkintansa ja tekemänsä havainnot. (Hirsjärvi ym. 2014, 216-217.)

Käytin havainnointia aina kun olin paikalla leirillä. Pyrin tarkastelemaan ja seuraamaan varsinkin alkutilannetta ulkopuolelta ja ulkopuolisena, jotta kykenisin määrittelemään mahdollisimman hyvin ryhmän käyttäytymistä ensimmäisinä päivinä. Havainnointi tapahtui leirin aikana kahdella eri aineistonkeruumenetelmällä, sekä ryhmään osallistuvana, että ilman osallistumista. Tämä johtui siitä, että aluksi minulla oli haastavaa ottaa tutkijan rooli vastaan täysin ulkopuolisena, sillä olen persoonana osallistuja. Lopulta

annoinkin periksi sille puolelle itsestäni ja osallistuin yhteiseen toimintaan, kuten ilta-ohjelmiin ja samalla havainnoinnin ryhmää ja sen käyttäytymistä. En niinkään keskittänyt havainnointia yksilöihin vaan ryhmätoimintaan ja sen käyttäytymiseen, koska halusin kartoittaa ryhmän käyttäytymisen tilaa.

4.4 Ryhmähaastattelu

Suoritin leirin aikana kaksi ryhmähaastattelua, joihin osallistuivat kaikki leiriläiset sekä isokset ja yhden ryhmähaastattelun vain isosille. Ensimmäisenä leiripäivänä ryhmähaastattelun aiheena oli ryhmätilanteen kartoitus, jolla pyrin kartoittamaan sen, kuinka hyvin leiriläiset tunsivat toisiaan entuudestaan, jotta kykenisin arvioimaan ryhmänkehityksen kaarta paremmin (Liite 1). Keskellä leiriviikkoa tein isosten ryhmähaastattelun, jossa kävin kysymysten pohjalta (Liite 2) keskustelua isosten kanssa. Haastattelu käsitteli ryhmäytymistä ja ryhmässä vaikuttavia rooleja. Isosten avulla pystyin saamaan tarkempaa kuvaa rippikouluryhmän ryhmäytymisen tilasta sillä hetkellä. Viimeisenä päivänä ryhmähaastattelu käsitteli lopputulemaa ja sitä kuinka hyvin ryhmäytyminen oli leiriläisten mielestä onnistunut. (Liite 3)

Ryhmähaastattelulla tarkoitetaan tilannetta, jossa paikalle ollaan samalla kertaa kerätty useita haastateltavia ja mahdollisuuksien mukaan haastattelijoitakin. Ryhmähaastattelun tavoitteena on käydä ryhmäkeskustelua tutkijan määrittämistä teemoista ja aiheista. Ryhmähaastattelut voidaan jakaa tiettävästi ainakin kahteen eri käyttötarkoitukseen ja -tapaan. Ensimmäisenä ryhmähaastattelua käytetään yksilöhaastatteluiden sijasta, jos voidaan todeta, että haastateltavat jännittävät yksilöhaastattelua. Ryhmähaastattelussa haastateltavat voivat tukeutua toisiinsa. Ryhmähaastattelu myös mahdollistaa sen, että haastattelusta voidaan saada enemmän aineistoa, kun haastateltavat tukevat ja rohkaisevat toinen toisiaan ja ryhtyvät yhdessä muistelemaan ja pohtimaan. (Eskola & Suoranta 2000, 94.)

Toisena mahdollisena käyttötapana ryhmähaastattelulle on sen käyttö yksilöhaastattelun ohella. Tällä tavoin voidaan haastateltavat haastatella ensin yksin ja sen jälkeen

yhdessä ryhmänä. Tämä toimintamalli mahdollistaa sen, että tutkija saa suoraa palautetta tekemistään yksilöhaastatteluista ja hän pääsee selvittämään sitä, mitä uutta haastateltavat pystyvät antamaan asiasta, kun ovat pystyvät käyttämään apuna annettua palautetta ja ryhmäläisiään. (Eskola & Suoranta 2000, 94-95)

Bogdan & Biklen (1992) toteavat, että ryhmähaastattelussa ongelmaksi saattaa tulla se, että ryhmässä on dominoivampia yksilöitä, jotka pyrkivät kontrolloimaan haastattelun kulkua. Ryhmähaastattelu ei ole järjestelmällinen vaan sen tavoitteena on olla vapaamuotoinen haastattelu, jonka keskustelun sisällöt kuitenkin pysyvät asiassa. Ongelmana voi myös ilmetä se, että on haastavaa saada useampi haastateltava samanaikaisesti samaan paikkaan. On myös muistettava, että ryhmähaastattelun tallentamiseen tulee pyytää haastateltavilta lupa. Eskola & Suoranta (2000, 98) toteavat sen olevan helpointa samalla kun sovitaan haastattelusta. (Eskola & Suoranta 2000, 96-98.)

4.5 Työntekijöiden teemahaastattelu

Työntekijöiden haastattelut onnistuivat hyvin ja sain niistä paljon hyvää aineistoa työhöni. Tein kaikki kolme haastattelua leirin jälkeisellä viikolla, joihin sovin ajankohdan jo leirillä. Haastatteluun osallistui kanttori, pappi ja nuorisotyöntekijä. Tallensin haastattelut puhelimella enkä kirjoittanut muistiinpanoja, koska halusin itse henkilökohtaisesti osallistua ja olla läsnä haastattelun aikana. Koin myös muistiinpanojen tekemisen epäkohteliaaksi haastattelun aikana. Tallenteelta pystyin hyvin havaitsemaan tunnetiloja, kuten naurut ja hiljaisen pohdinnan.

Haastattelua yleisesti voidaan verrata keskusteluun ja sillä onkin paljon samoja piirteitä. Keskustelussa ja haastattelussa molemmat osapuolet ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa ja niissä toimitaan kasvotusten. Haastattelu kuitenkin eroaa keskustelussa siinä suhteessa, että sen tarkoitus on kerätä informatiivista aineistoa toiselta osapuolelta ja se on myös ennalta suunniteltua. Keskustelu puolestaan voi olla esimerkiksi vain yhdessäoloa. Haastattelu tutkimuksessa omaa tietynlaisia piirteitä kuten sen, että

haastattelija on tutustunut ennalta tutkimuskohteeseen ja siihen piilevään teoriaan. Haastattelija on myös se, joka on laittanut haastattelun alulle ja ohjaa sitä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 42-43.)

Haastattelu on tutkimusmenetelmänä ainutlaatuinen siinä suhteessa, että siinä on mahdollista olla kielellisesti suorassa vuorovaikutus suhteessa tutkittavan kanssa. Haastattelussa on sekä hyvät, että huonot puolensa. Suurin hyvä asia haastattelussa on sen joustavuus, kun taas kolikon toiselta puolelta löytyy haastattelun aikaa vievyys. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu ja siksi se nähdään välimuotona avoimesta ja lomakehaastattelusta. Haastattelun aihepiiri on tyypillisesti haastateltavien tiedossa entuudestaan, mutta siitä puuttuu kysymysten tarkempi muoto ja järjestys. Teemahaastattelu on yleinen menetelmä, jota käytetään kasvatusta ja yhteiskuntatieteellisissä tutkimuksissa. (Hirsjärvi ym. 2014, 205,209; Hirsjärvi ym. 2008, 48.)

4.6 Kyselylomakkeet

Käytin kyselylomaketta tiedonkeruumenetelmänä ryhmänroolien kartoittamiseen. Näin hyväksi, että nuoret saivat vastata ryhmään liittyviin rooleihin anonyymisti ja itsenäisesti. Ajattelin, että olisi tutkimuksen ja nuorten kannalta parempi, että kukin saisi vastata itsenäisesti omalle paperille, jotta välttyttäisiin mahdollisilta erimielisyyksiltä. Jouduin ulkoistamaan kyselylomakkeiden käytön seurakunnan työntekijöille, koska minulla ei itse ollut mahdollista olla paikalla. Kyselylomakkeet tarjosivat minulle hieman tietoa ryhmän ajatuksista ryhmänrooleihin nähden, mutta vastaukset jäivät kuitenkin melko suppeiksi ja vähä sanaisiksi.

Kyselytutkimuksessa on sekä etuja, että haittoja. Suurimpana etuna yleisesti pidetäänkin sitä, että tutkimukseen voidaan saada osallistumaan paljon henkilöitä ja kysymykset voivat olla moninaiset. Menetelmänä kysely on tehokas, sillä se säästää tutkijalta vaivannäköä ja aikaa sekä se on mahdollista lähettää esimerkiksi tuhannelle eri henkilölle. Kyselyn ollessa hyvin tehty on aineisto helppoa saada nopeasti tietokoneelle analysoitavaksi. Haittoiksi kyselytutkimuksessa nähdään sen, että ei voida olla varmoja

siitä, kuinka vakavasti vastaajat ovat tutkimukseen suhtautuneet. Eikä voida tietää sitä, että kuinka onnistuneet vastausvaihtoedot ovat olleet, onko vastaajat ymmärtäneet ne. Tiedossa ei myöskään ole sitä, kuinka hyvin vastaajat ovat perehtyneet aihe alueeseen. (Hirsjärvi, ym. 2014, 195.)

5 TUTKIMUSTULOSTEN ANALYSOINTI

5.1 Lähtötilanne ja ensimmäinen leiripäivä

Näen tarpeelliseksi, että aluksi pyrin määrittämään ryhmän tuntemisen tason eli siihen, kuinka hyvin ryhmäläiset tuntevat toisensa. Perustan ymmärrykseni asiasta tekemiini havaintoihin sekä ensimmäiseen ryhmähaastatteluun, jonka suoritin rippileirin ensimmäisenä päivänä. Olin mukana leirin ensimmäisen päivän alusta alkaen ja pääsin näkemään leiriläisten saapumisen ja ensimmäiset tunnit rippileirillä. Tutkimukseeni osallistuivat kaikki leiriläiset ja isokset eli 17 rippikoululaista ja 7 isosta. Ryhmässä oli 11 tyttöä ja 6 poikaa. Käyn myös hieman läpi sitä, millainen tunnelma leirin alussa oli ja kuinka leiriläiset toimivat alkutilanteissa.

Aluksi oli selkeästi huomattavissa tietynlaista ”klikkiytymistä” ja jakoa pienempiin ryhmiin. Pieniä porukoita oli aluksi noin 5 kappaletta ja ryhmästä oli nähtävissä myös muutama nuori, jotka olivat tulleet leirille tuntematta ketään muuta. Suurimmalla osalla nuorista olikin jo entuudestaan tuttuja kavereita leirillä, mikä taas johtui siitä, että leiriläiset hakiessaan leirille voivat ilmoittaa jonkun kaverin kenen kanssa haluaisivat samalle leirille. Suurin osa leiriläisistä olivat samasta koulusta, mutta ryhmässä oli myös muutama, jotka olivat tulleet eri kouluista. Kaksi nuorta oli tutustunut toisiinsa harrastuksen kautta.

Ryhmäläiset olivat pääsääntöisesti jo alusta alkaen melko hyvin toisilleen tuttuja, johdettua siitä, että suurin osa nuorista oli samasta koulusta. Kuitenkin oli selkeästi havaittavissa, että nuoret olivat kenties nimeltä tuttuja ja rinnakkaisilta luokilta, mutta eivät he toisiaan kuitenkaan hyvin tunteneet entuudestaan. Oman lisän ryhmään toi muusta koulusta tulleet nuoret, jotka olivat täysin uusia tuttavuuksia. Niin sanotut uudet nuoret toivat tutkijan näkökulmasta hyvän lisän ryhmäytymiseen. Ryhmä oli otollinen tutkimuskohde ryhmän ryhmäytymistä tutkittaessa.

Ryhmäläisten mielestä leirin alussa ilmapiiri oli vielä hieman vaikea. Syyksi he saivatkin yhteen ääneen sen, että eivät vielä olleet ehtineet tutustua toisiinsa juuri lainkaan. Tutkijan silmään nuorista huokui kunnioitus rippileirin järjestäjiä ja vetäjiä kohtaan. Aluksi käytiin yhteisesti läpi leirinsääntöjä, kaikki kuuntelivat hyvin ja antoivat vetäjien kertoa tärkeitä turvallisuus asioita rauhassa. Nuorista pystyi kuitenkin huomaamaan sen, että kun heille antoi mahdollisuuden, niin heti alkoi keskustelu ja äänentaso nousi.

Ensimmäisen ryhmähaastattelun aikana nuoret olivat läsnä ja kiinnostuneita kysymistäni kysymyksistä ja aiheista. Alussa oli havaittavissa pientä alkukankeutta, mutta lopulta he uskaltautuivat vastaamaan kysymyksiini. Ryhmästä nousi heti ensimmäisessä haastattelutilanteessa selkeitä äänekkäämpiä persoonia esiin, jotka olivatkin haastattelun aikana hieman dominoivampia ja halukkaampia osallistumaan. Muutamasta innokkaasta huolimatta, oli minun sanoitettava nuorten vastauksia, joita pystyin aistiin ja näkemään heidän eleistään ja tulkitsemaan heidän sanomisistaan.

Ensimmäisenä päivänä ryhmästä oli havaittavissa niin haastattelun kuin muunkin toiminnan aikana, tietynlainen muodostusvaiheen kaava. He olivat hyvin varovaisia ja ujoja, kukaan ei oikeastaan uskaltanut puhua muille kuin juuri sille omalle kaverilleen. Vaikutti siltä, että ensimmäinen päivä kului pääsääntöisesti ryhmän omien toimintamallien ja pelisääntöjen löytämiseen. Nuorten ilmapiiri oli tutkijan näkökulmasta myönteinen eikä kukaan toiminut hyökkäävästi. Ryhmästä nousi heti muutama ”vitsiniekkä”, jotka eivät suoranaisesti olleet huomion tavoittelijoita, vaan toimivat heille ominaisella tavalla, jotta voisivat keventää tunnelmaa ja kenties helpottaa omaa jännitystään. Leiriläiset halusivat eritoten saada rippileiriltä kokemuksia ja kavereita, mutta haastattelussa nousi esiin myös rippijuhlat, lahjat ja raha.

5.2 Ryhmäytyminen ja sen tärkeys rippileirillä

Suorittamani haastattelu kysymykset alkoivat aina ryhmäytymisestä. Sitä kautta pyrin selvittämään sen, että oliko tutkittavilla tietoa siitä, mitä ryhmäytyminen on ja mitä se

tarkoittaa heille itselleen. Ryhmäytyminen koettiin todella tärkeäksi rippileirin onnistumisen kannalta ja sen nähtiin olevan yksi suurin vaikuttava tekijä sille, että kaikilla voisi olla mukavaa. Seuraavaksi nostan kiteytyksen leiriläisten ja isosten ryhmäytymisestä nousseista ajatuksista:

- *Kaikki tuntevat jotenkin toisensa*
- *Kaikkien kanssa tulee toimeen, ja on hyvä ryhmähenki*
- *Kaikilla on kivaa*
- *Pystyy olemaan oma itsensä ja puhumaan sekä toimimaan vapaasti*
- *Ei koe oloansa ulkopuoliseksi*
- *Ollaan yksi ryhmä*

Ryhmäytyminen leiriläisille ja isosille oli pääsääntöisesti hyvin hanskassa. He ymmärsivät sen tarkoituksen niin terminä kuin toimintanakin. Heistä ei kuitenkaan irronnut sen laajempaa pohdintaa ryhmäytymisestä, vaikka olinkin aluksi hieman avannut ryhmäytymistä terminä. Otin myös tilaajan toiveesta yhdeksi kysymykseksi sen, *että ”millä tavalla rippileirin ryhmäytyminen eroaa tavallisesta koulun ja vapaa-ajan ryhmäytymisestä?”* Leiriläiset sanoivat suurimman eron olevan siinä, että rippileirillä ryhmiä sekoitetaan koko ajan. Tehdään aina uusia pieniä ryhmiä ja sen johdosta jokainen joutuu jossakin vaiheessa leiriä tutustumaan jokaiseen muuhun leiriläiseen ja isoseen. Myös yhtenä asiana nousi se, että leirillä ollaan yhdessä samojen ihmisten kanssa 24/7 ja tehdään paljon asioita yhdessä sekä eletään yhdessä. Koulu aikana ei välttämättä olla enää tekemisissä samojen ihmisten kanssa vapaa-ajalla. Leirillä myös käydään läpi paljon henkilökohtaisempia asioita ja niistä keskustellaan pienissä ryhmissä. Rippileirillä päästään vähän pintaa syvemmälle.

Isonen: ”Ollaan vasta puolessa välissä ja kaikki on oikeestaan mukana”

Tein isosten ryhmähaastattelun kolmantena leiripäivänä ja isokset kokivat ryhmäytymisen onnistuneen. Ryhmäytymistä oli tehty tavallista vähemmän kuin normaalisti rippikoulussa, mutta se oli painottunut iltaohjelmaan, jossa oli useampia nimileikkejä sekä tutustumisleikkejä. Työntekijät toivat tavoitteensa ryhmää kohti hyvin esille ja kertoivat suoraan, että toivoisivat kaikilta avoimuutta ja osallisuutta leirillä järjestettävään toimintaan, jotta kukin leiriläinen voisi saada rippikoulusta mahdollisimman paljon irti. Isokset

totesivat ryhmäytymisen onnistuneen tosi hyvin ja sanoivat kaikkien olevan jo mukana, vaikka onkin vasta kolmas leiripäivä. Aluksi oli kuulemma huomattavissa sitä, ettei kaikki olleet mukana ja olivat ujoja ja oli omia ryhmiä, mutta nyt leiriläiset tekevät asioita yhdessä vapaa-ajallaan, kuten pelaavat pingistä.

Leiriläisten nopeaan ryhmäytymiseen näkisin tutkijana syyksi sen, että ryhmä oli hyvin avoin ja siellä oli useampi nuori, jotka olivat innostuneita toiminnasta ja halusivat olla täysillä kaikessa mukana. He saivat vedettyä mukaan muutkin leiriläiset omalla innostuksellaan. Leiriläiset olivat pääsääntöisesti myös hyvin avoimia ja valmiita tekemään yhdessä asioita.

Leiriläinen: ”koska me tehtiin niitä kaikkia asioita yhdessä, ja kaikki oli mukana niissä”

Ryhmäytymiseen vaikuttaviksi tekijöiksi niin leiriläiset kuin isoksetkin nimittivät isosten suunnittelemat iltaohjelmat. Iltaohjelmissa oltiin yhdessä ja tehtiin niitä juttuja yhdessä, mitä isokset olivat suunnitelleet. Oli mahdollisuus myös päästä tekemään sellaisia asioita, mitä ei kotona itsekseen tekisi. Pienryhmät koettiin myös tärkeäksi osaksi ryhmäytymiselle. Pienryhmiä oli leirin aikana useita ja ne tarjosivat hyvän ja turvallisen tilanteen, jossa nuoret pystyivät keskustelemaan itseään askarruttavista asioista.

Pienemmät ryhmät toimivat leirillä hyvänä tukena ryhmäytymiselle, sillä pienemmissä ryhmissä vuorovaikutus toisten kanssa on sujuvampaa. Kaikilla on paremmat mahdollisuudet ja edellytykset käydä keskustelua ja jakaa omia ajatuksiaan toisten kanssa. Pienempi ryhmäkoko mahdollistaa myös nuorten paremman tutustumisen toinen toisiinsa ja poistaa ennakkoluuloja ja käsityksiä toisista ihmisistä.

Työntekijöiden yksilöhaastattelussa nousi seuraavanlaisia ajatuksia yleisesti ryhmäytymisestä ja leirillä tapahtuneesta ryhmäytymisestä. Ryhmäytyminen on kaikkein tärkein, se on rippileiri työssä a ja o. Yksi kantava pohja, joka kulkee mukana koko ajan ja sen onnistumiseen tähdätään. Ryhmäytyminen vaihtelee myös ryhmittäin, että tapahtuuko sitä ollenkaan. Merkitystä on myös sillä mitä ryhmältä halutaan. Halutaanko vain, että ryhmä on toimintakykyinen vai halutaanko, että sen kanssa voisi tapahtua ja

syntyä jotain sellaista, mikä voisi toimia myös sen raamien ulkopuolella. Ryhmytyminen on sitä, että saadaan porukka lapsia tai nuoria, jotka ovat täysin tuntemattomia toisilleen viikonlopuksi tai viikoksi yhteen. Sitten saadaan luotua sinne sellainen ilma-
piiri, että siellä pystytään luottamaan toisiin ja sitä kautta tunnelma voi vapautua ja siellä syntyy hedelmällistä keskustelua ja kasvua. Yksilön ja ryhmän kasvua.

Rippileirin kannalta työntekijät kaikki näkivät ryhmytyksen tärkeäksi. Kaikki mitä rippileirillä tehdään, perustuu siihen, että ryhmä toimii, varsinkin sellaisessa ryhmässä missä kaikki ovat saman ikäisiä. Ryhmän kautta opitaan sosiaalisuutta ja ryhmytyminen tuo luottamusta ryhmäläisten kesken, kun opitaan tuntemaan. Toiveena olisi, että rippileiriviikosta voisi tulla vuorovaikutuksellinen viikko. Tutkijana oli hieno huomata, että työntekijöillä oli vahva ajatus siitä, että kuinka tärkeää ryhmytyminen on. Työntekijöillä oli selkeä halu olla tukemassa ja auttamassa leirille tulleita nuoria. Toimia mahdollistajana sille, että kaikilla voisi olla hyvä olla.

Tärkeää on myös, että leirillä ei olisi ryhmiä, jotka ryhmytyvät vaan ryhmä, joka ryhmytyy. Pyrkimys leireillä on se, että siellä olisi se yksi yhtenäinen ryhmä ja ettei olisi erillisiä klikkejä vaan, että niitä saataisiin purettua. Monet nuorista tulee leirille ikään kuin valmiissa klikeissa, sillä he ovat kavereita keskenään jo koulussa. Siksi olisikin tärkeää päästä ns. vanhasta uuteen ja sitä kautta kasvaa yksilönä ja ymmärtää sitä, että ”voin tutustua noihin toisiinkin ihmisiin ja pitää niidenkin kanssa hauskaa”. Ja sitä kautta ymmärtää muita ihmisiä paremmin – rikkoa ennakkoluuloja. Ryhmytyminen on tärkeässä osassa siinä, että kaikilla olisi hyvä olla, sillä siihen leirillä pyritään ja se tuo mukanaan turvallisuuden tunteen. Valitettavasti ei se aina onnistu.

Rippikoulun ryhmytyminen eroaa koulun ryhmytyksestä ainakin niin, että siellä ei ole koulumaista, eikä siellä anneta suorituksia. Leirillä ei katsota sitä kuinka hyvin tai huonosti nuori tekee jotakin vaan siellä kaikkien persoonallisuus koitetaan saada kasvamaan ja annetaan kaikkien kukkien kukkia. Rippileirillä käsitellään elämään ja kuolemaan liittyviä kysymyksiä ja siellä on enemmän henkisempää pohdintaa kuin koulussa tai vapaa-ajalla. Rippileirillä ollaan koko aika vuorokaudesta yhdessä verrattuna,

vaikka harrastetoimintaan, jossa focus on siinä tietyssä lajissa. Rippikoulussa kosketaan kokonaisvaltaisemmin koko nuorta ja hänen elämää ja se näkyy siinä, että ollaan ja eletään yhdessä. Riparilla pyritään riisumaan niitä rooleja, joissa tullaan leirille ja joissa toimitaan, vaikka koulu ympäristössä.

Leiriläinen: ”oon saanu olla täällä sellainen kuin oon, eikä kukaan oo tuominnut mua, vaikka niin oletinkin.”

Leirillä tapahtuvalla ohjelmalla on suuri merkitys ryhmäytymiseen ja sen tulee olla sellaista, että nuorten on helppo tulla siihen mukaan. Jumalanpalvelukset esimerkiksi tehdään yhdessä, raamiksilla ja oppitunneilla on pienryhmätoimintaa, missä nuoret pääsevät yhdessä pohtimaan ja tekemään. Ryhmien sekoittaminen tällä leirillä oli kokeilu- luontoinen toteutus, että ne ryhmät vaihtuivat joka kerta. Aikaisemmin on ollut niin, että isosella on aina ollut se yksi tietty määrätty ryhmä ja sen kanssa on tehty kaikki leirillä tapahtuvat ryhmätehtävät. Sekoittamisen myötä nuorten oli pakko tulla toimeen keskenään ja heidän tuli myös ymmärtää toisen erilaisuutta. Iltaohjelmat ja ylipäätään isosten tekemällä ohjelmalla on erittäin suuri merkitys ryhmäytymiselle.

Leirillä oli huomattavissa osallisuuden näkökulma vahvana tekijänä. Jokaiselle nuorelle annettiin mahdollisuus osallistua ja heitä rohkaistiin osallistumaan ja toisaalta myös velvoitettiin, koska se kuului rippikouluun. Osallistuminen toimintaan toi myös nuorille selkeästi yhteenkuuluvuutta. Nuoret yhdessä suunnittelivat ja toteuttivat Jumalanpalveluksen eri osa-alueita ja osallistuivat pienryhmissä keskusteluun oppitunneilla ja raamiksissa.

”Monta kertaa iltaohjelman aikana ajattelin, että ei hyvänen aika kun 25, 15-16 vuotiasta nuorta leikkii melkein 2 tuntia keskenään. Leikkii! Ja ne tykkää siitä. Se on varmaan sellainen ihana hengähdys tauko siihen kasvamiseen. Me leikitään tässä, eikä kukaan kato meitä kieroon. Kaikki muutkin tekee sitä niin minäkin sit.”

Ryhmäytyminen leirillä onnistui hyvin työntekijöiden mielestä! Nuoret olivat positiivisella asenteella liikenteessä ja isokset olivat aktiivisia ja innokkaita. Ei ryhmäytyminen tietenkään täydellisesti onnistunut, koska olihan siellä esimerkiksi kolmen tytön po-

rukka erillisenä, mutta sekin murtui sitten viimeisinä päivinä. Sanoivat kylläkin sen hyvin selkeästi, että eivät ole edes halukkaita ryhmäytymään, vaikka tekivätkin kaikkia juttuja yhdessä muiden kanssa eivätkä jättäytyneet pois. Tapahtui siinä kolmen tytön ryhmässäkin ryhmäytyminen, kun siihen kahden kaverin porukkaan otettiin mukaan kolmas tyttö, jolla ei ollut ketään tuttua leirillä. Heidän kesken tapahtui ryhmäytymistä, he olivat jotenkin saman henkisiä. Leirillä oli myös yksi poika, joka oli erilainen kuin kaikki muut pojat. Kiinnostunut muista asioista, mutta sitten leirin aikana löytyi yhtenäisen kiinnostuksen kohde yhden isosen kanssa ja sen jälkeen siinä pojassa oli havaittavissa selkeä muutos. Poika ei itse osallistunut juurikaan yhteiseen vapaa-ajan tekemiseen, mutta oli kuitenkin aina ringissä mukana, kun pelattiin vaikka korttia.

5.3 Roolit ja niiden merkitys ryhmäytymiseen

Käytin listaa mahdollisista rooleista, joita ryhmästä saattaisi löytyä, jonka annoin kaikille tutkittaville nähtäväksi. Rippileiriläisille tekemäni kyselyn pohjalta oli nähtävissä, että he kykenivät löytämään toisistaan kaikkia listassa olleita rooleja: rohkaisija, mukaan vetäjä, tarkkailija, tunteiden ilmaisija, sovittelija, jännityksen laukaisija, hyökkääjä, jarruttaja, huomion tavoittelija, kilpailija, vetäytyjä, klikkiytyjä, saivartelija, itsensä väheksyjä, ylimielinen. Mielenkiintoista oli kylläkin se, että kun kysyttiin omaa roolia ja se pyydettiin alleviivaamaan, niin sillä tavalla ei päästä samaan tulemaan, eikä kaikkia rooleja löydy. Pois jääneitä rooleja ovatkin jarruttaja, huomion tavoittelija ja hyökkääjä, jotka ovat negatiivissävytteisiä rooleja. Nuorten on varmaankin haastava nähdä omassa itsessään ja omassa käyttäytymisessään hyökkääjän tai huomion tavoittelijan ominaisuuksia. Toisaalta uskon myös niin, että osa syy tähän on myös se, että nuoret eivät lähtökohtaisesti itse ajattele toimivansa hyökkäävästi toisia kohtaan.

Kyselylomakkeen avulla sain hyvää tietoa siitä, mitä ja miten nuoret ajattelevat ryhmän rooleista ja niiden suhteesta ryhmäytymiseen. Suurin osa koki oman roolinsa tunnistamisen erittäin tärkeäksi ja sitä kautta pystyttäisiin ymmärtämään paremmin omia toimintatapoja. Yhden nuoren vastaus nosti esiin ajatuksen siitä, että on tärkeää tietää mihin itse kuuluu. Vastaus kuvastaa hyvin sitä, kuinka tärkeän asian äärellä ollaan,

kun tutkitaan omaa itseään myös ryhmäroolien näkökulmasta. Nuori kokee tarvetta olla hyväksytty sellaisena kuin on ja haluaa löytää sen oman paikkansa kussakin tilanteessa. Ryhmäroolien tuntemisella nähtiin olevan merkitystä juurikin sen kanssa, että opittaisiin tuntemaan itseään paremmin ja sitä kautta myös mahdollisesti tultaisiin toimeen paremmin muiden kanssa. Erialaisten ryhmäroolien koettiin olevan suuri rikkaus ryhmälle, sillä jos kaikilla olisi sama rooli – ryhmä ei toimisi. Yksi hyvin oppikirjamainen ja täysin korrekti vastaus nousi esiin, kun nuori toteaa, että omaa rooliaan on vaikea määrittää, sillä se vaihtelee tilanteen mukaan, koska ihminen käyttäytyy eri tavalla eri ihmisten kanssa.

Työntekijöiden vastauksista löytyi seuraavanlaisia ajatuksia ryhmässä esiintyneisiin rooleihin. Roolit meillä jokaisella on syystä tai toisesta. Tärkeää onkin se, etteivät roolit toimi esteinä ryhmäytymiselle esimerkiksi niin, että joku pitää kiinni omasta roolistaan, eikä välitä kenestäkään toisesta ja menee aina oma etu edellä. Tällä rippileirillä kävin niin, ettei sieltä löytynyt keneltäkään sellaista negatiivissävytteistä roolia, joka olisi vaikuttanut ryhmään huonolla tavalla. Leiriltä löytyi muutama nuori, joilla oli sellainen asenne tai rooli, että he halusivat olla mahdollisimman oikeuden mukaisia ja se korostui. Leirillä nuoret olivat yleisestikin persoonaltaan sellaisia, että leirillä syntyi hyvä henki.

Leirillä olleet nuoret selvästi omalla asenteellaan ja persoonallaan pystyivät yhdessä rakentamaan tästä leiristä sellaisen, että kaikilla oli hyvä olla ja ryhmä alkoi ryhmäytymään todella nopeasti. Tutkijan näkökulmasta en näe, että rooleilla oli suurta negatiivista vaikutusta leiriin. Tietenkään ei voida jättää huomiotta muutama aiemmin mainittua vetäytyjää, jotka eivät olleet niin kiinnostuneita ryhmäytymisestä. Heillä olisi voinut olla vielä paljon lisää annettavaa tälle koko leirille ja sen porukalle, jos olisivat vain halunneet antaa sille mahdollisuuden. Se ihmisissä ja eritoten nuorissa onkin niin mielenkiintoista. Aina ei voi tietää minkä takia kukin toimii niin kuin toimii ja, vaikka kuinka työntekijänä yrittäisinkin heitä tsemptata ja rohkaista niin sillä ei välttämättä ole vaikutusta.

5.4 Lopputulema

Leirin viimeisenä päivänä suoritin niin sanotun lopputulema ryhmähaastattelun, jossa pyrin selvittämään mihin oltiin haastateltavien mielestä viikon aikana päästy. Halusin tietää, kuinka nuoret olivat kokeneet oman ryhmänsä toimivuuden ja kehityksen viikon aikana. Leirin jälkeen päällimmäiset tuntemukset olivat, että oli ollut hauskaa ja ihan paras leiri. Päällimmäisenä mielessä nuorilla oli koti ja perhe sekä se, että on jo mukava lähteä kotiin. Ryhmästä heillä kaikilla oli hyvä mieli ja kaikki kokivatkin, että ryhmä on hyvä ja kaikki ryhmäläiset ovat ihania. Nuoren vastauksista voi päätellä, että leirin aikana on selkeästi päästy siihen tavoitteeseen, että kaikilla olisi mukava ja ikimuistoinen rippileiri. Mieleenpainuvimpia hetkiä nuorten mielestä olivat olleet iltaohjelmat ja kun tarkemmin kysyin, että mikä niissä niin he vastasivat sen, että parasta oli, kun tehtiin niitä asioita yhdessä ja kaikki oli mukana.

Olin kiinnostunut siitä, kuinka hyvin nuoret olivat tutustuneet toisiinsa leirin aikana. Aluksi monet sanoivat, että ovat tutustuneet kaikkiin, mutta kun pyysin viittaamaan niin kukaan ei kuitenkaan täysin kokenut, että olisi pystynyt leirin aikana tutustumaan jokaiseen ryhmäläiseen. Todellisuudessa he olivat kuitenkin tutustuneet suurimpaan osaan ryhmäläisistään, mutta kaikkien kanssa oli tehty jotakin yhdessä. Pienryhmien ja niiden sekoittamisen nähtiin tässäkin tilanteessa olevan syynä siihen, miksi oltiin niin hyvin tutustuttu ja päästy tekemään kaikkien kanssa jotakin.

Toimeksiantajan puolelta sain myös ehdotuksen kysyä sitä, kuinka syvä ystävyys leirin aikana ehtii leiriläisten mielestä kehittyä. Kysymys meni hieman nauramiseksi ja olikin havaittavissa, että aihe oli selkeästi hankala nuorten käsitellä koko ryhmän kuullen ja sitä käsiteltiinkin huumorin keinoin. Leiriläiset kokivat kuitenkin asian niin, että rippikoulun aikana voi kehittyä tosi syvä ystävyys toisille, mutta ei kaikille. Syiksi mahdolliselle ystävyyskehitykselle nähtiin se, että ollaan koko ajan yhdessä ja tekemisissä samojen ihmisten kanssa ja samalla päästy vähän pintaa syvemmälle henkilökohtaisessa elämässä. Kysyin saman kysymyksen myös isosilta heidän ryhmähaastattelussaan ja sainkin samanlaisen vastauksen, että kyllä voi. Ystävyyskehityksen mahdollistumiseksi nähtiin olevan väliä sillä minkälainen persoona kukin on. Isokset myös

kokivat, että rippileirillä on helpompi rakentaa syvempää ystävyyttä kuin vapaa-ajalla ja koulussa.

Isoiset ja leiriläiset kokivat, että leirillä oli ollut parasta ryhmä, ryhmäytyminen ja ryhmähenki. Isoiset kokivat, että rippileiri on huono, jos siellä ei tapahdu ryhmäytymistä, koska silloin jää niin paljon kokematta. Työntekijöiden mielestä rippikoulussa on parasta nähdä yksilö nuoren kasvu leirin aikana ja yksilön oman persoonallisuuden kuo-riutumisen. Nuorten kanssa keskustelu nousee myös työntekijöiden vastauksissa esille. Unohtamatta nuoria ja heidän läsnäoloaan.

Työntekijä: ”On välillä mahtavaa olla vaan hiljaa ja seurata nuorten touhuja, ilmeitä ja sitä vaan sitä niitten semmosta suhitemista. Se on kyllä tosi kivaa.”

Viimeisenä iltana oli työntekijöiden mukaan havaittavissa haakeita fiiliksiä. Muutama nuori oli pyyhkinyt kyyneleitä ja ilmapiiri oli ollut haakea. Useimmat olivat harmitelleet sitä, että nytkö tämä jo loppuu ja ettei lähdetä vielä kotiin. Nuoret olivat kuitenkin jo sopineet, että tulevat näkemään heti leirin jälkeisenä päivänä ja menevät kebabille yhdessä. Leiristä jäi työntekijöille hyvä maku suuhun ja he kokivat, että kaikki oli mennyt hyvin ja nuoret olivat saaneet nauttia leiristä ja he olivat saaneet uusia kokemuksia.

Kävin tutkijana havainnoimassa vielä konfirmaatioharjoituksissa, koska koin tärkeäksi päästä näkemään, oliko muutaman päivän erossa ololla vaikutuksia ryhmän toimivuu-delle. Nuoret valuivat kirkolle omaa tahtiaan, mutta kaikki saapuivat ajoissa paikalla. Heti he kasaantuivat yhdeksi porukaksi kirkon penkeille ja puheen sorina täytti koko kirkon. Oli selkeästi nähtävissä, että leirin aikana ryhmäytynyt porukka oli saanut yhteisen kokemuksen ja heidän oli helppo jatkaa siitä mihin he olivat leirillä jääneet. Tutkijan näkökulmasta ryhmä oli yhtenäinen ja heillä oli hauskaa yhdessä – he olivat selkeästi ryhmäytyneet yhdeksi porukaksi leirin aikana. He pystyivät suoriutumaan harjoituksista hyvin ja tehokkaasti ilman ylimääräistä ajan käyttöä ja ”häsläystä”. Nuoret kohtelivat työntekijöitä vieläkin kunnioittavasti ja heillä oli selkeä arvostus työntekijöitä kohtaan.

6 YHTEENVETO

6.1 Ryhmäytymisen ja rippileirin yhteenveto tutkijan silmin

On mielenkiintoista näin leirin jälkeen palata tutkimusaineiston kimppuun ja saada koko ajan vahvempaa ja vahvempaa ymmärrystä siitä, kuinka hienosta asiasta rippikoulussa on kyse. Rippileirin osallisuuden näkökulma ja se, että jokaista nuorta kohdellaan subjektina ja yksilönä hänen tarpeitaan ja huoliaan huomioiden. Rippikoulu on paikka, jossa nuoren mahdollista kokea yhteen kuuluvuutta ja rakkautta. Se on paikka missä nuori saa kasvaa turvallisessa ympäristössä turvallisten aikuisten kanssa. Nuori saa olla se kuka hän on.

Ryhmäytyminen rippileirin onnistumisen kannalta nousi tutkimuksen aineiston ja oman havainnointini perusteelle, kaikkein tärkeimmäksi osaksi rippileiriä, eikä se jäänyt missään vaiheessa epäselväksi. Ryhmäytyminen mahdollistaa yhteyden ja yhdessä tekemisen, hyväksynnän ja välittävän ilmapiirin. Yhdessä tekeminen ja sen merkitys ryhmäytymisen näkökulmasta on tärkeässä osassa, sillä ilman yhteistä tekemistä ei tapahdu ryhmäytymistä. Tällä kyseisellä leirillä oli paljon pienryhmätoimintaa ja sitä oli vielä sovellettu niin, että ryhmät sekoitettiin joka kerta kun niitä tarvittiin tehtävien toteuttamiseen. Pienryhmät saivat kannatusta niin leiriläisiltä kuin isosilta sekä työntekijöiltäkin. Näen tutkijana sen niin, että pienryhmätoiminta oli tämän leirin suola ja sai aikaan sen, että kaikilla oli hyvä olla. Sillä tilanteena se, että tulee jossakin vaiheessa leiriä olemaan tekemisissä kaikkien kanssa, on nuorelle haastava ja hän joutuu varmasti taistelemaan oman itsensä kanssa. Pienryhmät ovat toimineet leirillä nuorten minän haastajina ja he ovat joutuneet menemään turvallisesti pois omalta mukavuusalueeltaan.

Leirillä keskusteltiin asioista, jotka ovat syvällisempiä kuin nuorten tavallinen koulun käytävillä käyty keskustelu. Elämän mittaiset kysymykset Jumalasta, ikuisesta elämästä ja kuolemasta eivät ole helppoja aiheita keskustella aikuisenkaan ihmisen. Ne ovat tilanteita, joissa täytyy olla täysin auki omien mielipiteiden ja omien arvojen

kanssa, jotta niistä voidaan keskustella avoimesti ja todenmukaisesti. Tässä kohtaa en voi olla myös mainitsematta taas sitä tosiasiaa, kuinka nuoret ovat joutuneet menemään ulos omalta mukavuus alueeltaan ja päässeet haastamaan itseänsä keskustelun kautta. Tilanteissa, joissa toinen on avannut itsestään jotain henkilökohtaista ja siihen on täytynyt osata reagoida, ymmärtää ja antaa luottamuksensa. Ryhmäytyminen näytteleekin isoa osaa leirin aikana ja sen onnistuminen rakentaa turvallisen toiminta ympäristön, jossa uskalletaan kertoa niitä vaikeimpiakin asioita toisille.

Tutkijana olen sitä mieltä, että ryhmäytyminen onnistui leirillä hyvin. Leirin ohjelma tuki ryhmäytymistä juuri oikealla tavalla ja mahdollisti sen nopean kehityksen. Iltaohjelmat olivat toiminnaltaan juuri oikeanlaisia ja isosten hieno heittäytyminen näkyi ja kuului illoissa, jonka johdosta nuoretkin uskalsivat lähteä peleihin ja leikkeihin täysillä mukaan. Ryhmästä nousseista rooleista oli ryhmäytymisen näkökulmasta paljon hyötyä. Ryhmästä löytyi muutama vitsailija, jotka saivat vaikeat tilanteet käännettyä huumoriksi ja saivat yhteistä henkeä nostettua saattamalla itsensä naurunalaisiksi hyvässä mielessä. Leirillä oli tunnelma, että siellä uskallettiin nauraa omalle itselleen ja omalle tekemiselleen, joka oli vapauttavaa.

6.2 Oma itsearviointi ja pohdinta

Onnistuin työssä mielestäni hyvin ja sain tuloksia sekä työn valmiiksi. Tutkimus oli itseäni kiinnostava aihe, joten sitä oli mukava työstää, kun pääsi vauhtiin. Sain tutkia sellaista teoria pohjaa, joka kiinnosti itseäni ja koin, että se on tukemassa omaa ammatillista kehittymistäni. Jälkeenpäin harmittaa, etten kyennyt suorittamaan tutkimus viikolla haluamiani yksilöhaastatteluita nuorille. Syy tähän oli se, että olinkin yllättäen töissä viitenä päivänä sillä viikolla Pieksämäellä ja ajoin, joka päivä töistä Jyväskylään tekemään tutkimustani. Uskon, että yksilöhaastatteluiden avulla olisin saanut aiheesta ja varsinkin nuorista vielä paljon enemmän irti. Olisin voinut saada yksilöllisempää tietoa nuorista ja heidän ajatuksistaan ryhmäytymisen näkökulmasta.

Tutkijana mietin tutkimuksen jälkeen, että olivatko kysymykseni liian johdattelevia omaan ennakko ajatukseeni ja mielipiteeseeni. Sain kysymyksiin hyvät vastaukset, mutta ne olivat vastauksia, jotka olisi ollut myös hyvin helppo vain päätellä. Minulla ei kuitenkaan ollut aikaa ryhtyä tekemään syvempiä ja vaikeampia kysymyksiä, joten nyt on tyydyttävä tähän. En myöskään usko, että varsinkaan nuorten kanssa olisin ryhmähaastattelussa pystynyt samaan vaikeammilla ja syvemmillä kysymyksillä irti tarpeeksi, sillä yksinkertaiset ja jo hieman sanoitetut kysymyksetkin tuottivat vain lyhyitä vastauksia. Tietenkin jos olisin tehnyt yksilöhaastatteluita olisi ollut mahdollista pureutua tarkemmin ja syvemmin yksilönuoren ajatteluun.

6.3 Tutkimuksen luotettavuus ja yleistettävyyys

Näen tutkimustulokseni luotettavina ja ne ovat antaneet minulle vastauksen esittämiini kysymyksiin. Tutkittavat osallistuivat mielellään tutkimukseen ja pystyin kommunikoidaan jokaisen tutkittavan kanssa henkilökohtaisesti haastatteluita tehdessä. Koen, että sillä on merkitystä luotettavuuden kannalta, että olin läsnä haastatteluiden aikana ja pyrin pitämään keskustelua yllä sekä tarkentamaan vastauksia, jos ne jäivät epäselviksi. Teorian olen kirjoittanut silmällä pitäen omia ajatuksiani ryhmäkäyttäytymisestä ja rippikoulun ryhmäytymisestä. Teoria rakentuikin mielestäni hyvin kohdennettuna saamiini vastauksiin ja toimivat täydentävänä aineistona ja tukivat tuloksia.

Luotettavuutta olisi vielä lisännyt se, että olisin ehtinyt suorittaa leiriläisille yksilöhaastatteluja niin kuin oli alkuperäinen tarkoitukseni. En kuitenkaan aikataulullisista syistä ehtinyt niitä toteuttamaan, joten puhdas rippileiriläisten näkökulma ryhmäytymiseen jäi hieman vajavaiseksi. Koen kuitenkin, että sain tarvittavan määrän aineistoa kasaan ryhmähaastatteluiden ja työntekijöiden yksilöhaastatteluiden avulla.

Tutkimustulosten yleistettävyydestä en osaa tarkalleen sanoa. Kohderyhmänä nuoret ovat haastavia, koskaan ei voi tietää minkälainen ryhmä tälle leirille tulee ja kuinka hyvin kemiat kohtaavat nuorten kesken. Tilanteessa on niin paljon muuttuvia tekijöitä,

joten näen, ettei aineistoa voi suoranaisesti yleistää kaikille rippileireille. Kuitenkin ajattelun myös niin, että vaikka tämä tutkimani ryhmä olikin hyvin tasapaksu ja hyvin neutraali ryhmä siinä mielessä, ettei siellä ollut ”hankalia” tai haastavia nuoria vaan kaikki toimi. Niin tulokset, joita sain tutkimuksen avulla ovat hyödyksi työntekijöille, sillä he tekivät kokeiluluontoisesti pienryhmien sekoittamisen, joka tutkijan näkökulmasta muotoutui koko leirin yhdeksi kantavaksi ja tärkeimmäksi osa-alueeksi. Työntekijät saavat työstäni varmistusta sille, että tuo kokeilu oli kannattava ja se voi mahdollisesti toimia myös muilla leireillä.

6.4 Jatkotutkimus aiheet

Jatkotutkimusaiheina näkisin hyväksi, että pyrittäisiin kartoittamaan ryhmäytymisen tasoa rippikouluissa laajemmalla otannalla. Oma otantani oli suppea ja se käsitti vain yhden leirin. Otantaa voisi laajentaa esimerkiksi niin, että mahdollisesti saman nuorisotyöntekijän leirejä tutkittaisiin vuoden aikana. Työntekijöillä on kaikilla erilainen tapa vetää leirejä ja kohdata nuoria, joten tutkimalla saman työntekijän leirejä voitaisiin kartoittaa tarkemmin työn tuottavuus ryhmäytymisen kannalta, kun toimintatavat olisivat kutakuinkin samat leiristä riippumatta. Otantaa voisi myös laajentaa niin, että tutkittaisiin vaikka suurinta osaa Jyväskylän alueen seurakunnista.

Pienryhmätoiminnan vaikutukset rippileirin ryhmäytymiseen olisi myös hyvä tutkimus lähtökohta. Omassa työssäni sain selkeitä vastauksia siitä, kuinka leiriläiset olivat kokeneet pienryhmät ja niiden sekoittamisen yhdeksi parhaaksi osaksi rippikoulu kokeusta ja ryhmäytymistä. Olisikin hyvä, jos pienryhmien sekoittamista voitaisiin viedä menetelmänä eteenpäin ja mahdollisesti kehittää siihen malli, joka olisi entistä toimivampi rippikoulun ympäristössä.

LÄHTEET

- Aalto, Mikko 2000.* Ryppäästä ryhmäksi. Turvallisen ryhmän rakentaminen. Tampere: Tammer-Paino Oy,
- Ahonen, Timo & Lyytinen, Heikki & Lyytinen, Paula & Nurmi, Jani-Erik & Pulkkinen Lea & Ruoppila, Isto 2014.* Ihmisen psykologinen kehitys (5. painos). Jyväskylä: PS-kustannus
- Bogdan, R & Biklen, S 1992.* Qualitative methods for education (2. painos). Boston: Allyn & Bacon
- Bordens, Kenneth S. & Horowitz, Irwin A. 2012.* Social psychology (2. painos). New Jersey, USA: Lawrence Erlbaum. Mahwah,
- Brown, B.B 1990.* Peer groups and peer cultures. Teoksessa S.S. fieldman & G. R. Elliot (toim.) At the threshold: The developing adolescent (s. 171-196). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Eskola Jari & Suoranta, Juha 2000.* Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy,
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008.* Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2014.* Tutki ja Kirjoita (19. painos). Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino,
- Hämäläinen, Juha 2007.* Nuorisokasvatuksen teoria sosiaalipedagogisessa kehyksessä. Teoksessa Nivala, Elina & Saastamoinen, Mikko (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Tampere: Tampereen Yliopistopaino
- Isotalus, Pekka & Rajalahti, Hanna 2017.* Vuorovaikutus johtajan työssä. Liettua: BALTO print,
- Kopakkala, Aku 2011.* Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen (3. painos). Helsinki: Edita Prima Oy,
- Metsämuuronen, Jari 2006.* Laadullisen tutkimuksen käsikirja (1. painos). Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy,

Nivala, Elina & Ryyänen, Sanna 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Sosiaalipedagoginen aikakausikirja, vuosikirja 2013, vol. 14.

Nuorisolaki 1285/2016. Viitattu 04.10.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>

Rahikka-Räsänen, Niina & Ryyänen, Sanna 2014. Osallistuminen ja osallisuus lähidemokratiassa. Suomen Settlementiliitto ry:n Uusi paikallisuus -hankkeen kehitysprojekti osallistumisen ja osallisuuden mahdollisuuksien lisäämiseksi lähidemokratiassa. 5/2014.

Rippikoulusuunnitelma 2017. Suuri ihme. Viitattu 07.09.2017. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/400865F07982E0ECC2257D5100209E1D/\\$FILE/Suurilhme-Rippikoulusuunnitelma2017.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/400865F07982E0ECC2257D5100209E1D/$FILE/Suurilhme-Rippikoulusuunnitelma2017.pdf)

Saloviita, Timo 2014. Yhteistoiminnallinen oppiminen ja osallistava kasvatus (2. painos). Juva: Bookwell Oy,

Sosiaalinen vuorovaikutus ja ryhmän toiminta 2017. Viitattu 23.08.2017 http://kirja.psykologia.verkkopolku.com/file.php?a=kirja.psykologia&f=28042006_luku3.pdf

Suomen evankelisluterilainen kirkko 06.04.2017. ”Kukaan ei jää yksin” – suomalainen rippikoulu on yhä suosituimpi. Viitattu 07.09.2017. <https://evl.fi/uutishuone/tiedotteet/-/items/item/12112/”Kukaan+ei+jaa+yksin”+-+suomalainen+rippikoulu+on+yha+suositumpi>

Suomen Virtuaaliammattikorkeakoulu 2006. Viitattu 28.08.2017. http://www2.amk.fi/mater/viestinta_ja_media/ryhmatyotaidot/ryhmaen_jaesenten_rooleja_ja_tehtaeviae_12219.html

Syrjälä, Leena 1994. Tapaustutkimus opettajan ja tutkija työvälineenä. Teoksessa *L Syrjälä S Ahonen, E Syrjäläinen & S Saari 1994.* Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Rauma: Kirjapaino Westpoint Oy, Kirjayhtymä Oy,

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy,

Virsta virtual statistics 2017. Viitattu 30.08.2017. <https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/01/07/>.

LIITTEET

Liite 1: Ensimmäisen päivän haastattelurunko

Liite 2: Viimeisen päivän haastattelurunko

Liite 3: Työntekijöiden haastattelurunko

Liite 4: Isosten haastattelurunko

Liite 5: Roolit Kyselylomake

Liite 1: Ensimmäisen päivän haastattelurunko

Ensimmäisellä kerralla pyrin selvittämään tämän hetkisen ryhmän tilan.

Avataanko ryhmäytymistä?

- Kuinka hyvin ryhmäläiset tuntevat toisensa?
 - o Missä ovat tavanneet?
 - o Millainen yhteishenki tällä hetkellä on?
- Mitä he ajattelevat ryhmäytymisestä?
- Mitä on ryhmäytyminen heidän mielestään?
 - o Onko se tärkeää rippileirin onnistumisen kannalta?
 - o Sen kannalta, että kaikilla olisi mukavaa?
- Mitä ryhmäläiset haluavat saada/kokea rippileiriltä/llä?
 - o Ajatuksia?
- Millä tavalla rippileirin ryhmäytyminen eroaa tavallisesta koulun/vapaa-ajan ryhmäytymisestä? Tähän vaikuttavia tekijöitä?

Liite 2: Viimeisen päivän haastattelurunko

- Mitkä ovat tämän hetkiset tunteet? Päälimmäisenä mielessä? Ja miksi niin? Sekä mitkä ovat tähän johtaneita syitä ryhmäläisten mielestä?
 - o Rippileiristä,
 - o Ryhmästä
 - o Ohjelman vaikutukset ryhmäytymiseen positiiviset
 - negatiiviset?
- Tutustuitko kaikkiin leirillä olleisiin?
- Kuinka syvä ystävyys ehtii kehittymään viikon aikana?
 - o Mikä sitä on edes auttanut, että sellaista voi syntyä viikon aikana?
 - o Onko löytynyt uusi kaveri, jonka kanssa aiot pitää yhteyttä leirin jälkeenkin?
- Mikä on ollut parasta rippileirillä?

Liite 3: Työntekijöiden haastattelurunko

- Mitä ajattelet ryhmäytymisestä?
- Mitä ryhmäytyminen mielestäsi on?
 - o Onko ryhmäytyminen tärkeää rippileirin onnistumisen kannalta?
 - Sen kannalta, että kaikilla olisi hyvä olla? Miksi?
- Kuinka hyvin ryhmäytyminen onnistui?
 - o Siihen vaikuttavia tekijöitä?
- Millä tavalla rippileirin ryhmäytyminen eroaa tavallisesta koulun/vapaa-ajan ryhmäytymisestä?
 - o Tähän vaikuttavia tekijöitä?
- Rippileirin ohjelman vaikutus ryhmäytymiseen?
- Millaisia rooleja rippileirillä löytyy leiriläisistä?
- Millä tavalla roolit vaikuttavat rippileirillä?
 - o Sen toimivuuteen
 - o Ryhmäytymiseen
 - o Yhteishenkeen
- Nousiko esiin erityisiä havaintoja ryhmäytymisestä?
- Mikä rippileirissä on parasta?
- Oliko leirin lopuksi haikeaa fiilistä?

Liite 4: Isosten haastattelurunko

- Mitä he ajattelevat ryhmäytymisestä?
- Mitä ryhmäytyminen on heidän mielestään?
 - o Onko tärkeää rippileirin onnistumisen kannalta?
 - o Sen kannalta, että kaikilla olisi hyvä olla? Miksi?
- Kuinka hyvin ryhmäytyminen onnistui?
- Millä tavalla rippileirin ryhmäytyminen eroaa tavallisesta koulun/vapaa-ajan ryhmäytymisestä? Tähän vaikuttavia tekijöitä?
- Millaisia rooleja rippileirillä löytyy leiriläisistä?
- Millä tavalla roolit vaikuttavat rippileirillä?
 - o Sen toimivuuteen
 - o Ryhmäytymiseen
 - o Yhteishenkeen
- Kuinka syvä ystävyys ehtii kehittymään viikon aikana? Mikä sitä on edes auttanut, että sellaista voi syntyä viikon aikana?
- Mikä rippileirissä on parasta?

Liite 5: Roolit kyselylomake

Rohkaisija on ystävällinen, ymmärtää ja arvostaa muiden mielipiteitä ja ehdotuksia, antaa tunnustusta.

Mukaan vetäjä yrittää saada kaikki mukaan toimintaan, myös vetäytyjät.

Tarkkailija seuraa sovittujen menettelytapojen noudattamista, painottaa tasapuolisuutta ja oikeudenmukaisuutta, asettaa työnormeja ja huolehtii aikataulusta.

Tunteiden ilmaisija tarkkailee ryhmän ilmapiiriä, ilmaisee omia tunteitaan ja rohkaisee muita tunneilmaisuihin.

Sovittelija hakee kompromisseja ja selvittää mielipide-eroja.

Jännityksen laukaisija laukaisee huumorilla kireitä tilanteita, rauhoittaa tilannetta.

Hyökkääjä yrittää nostaa omaa asemaansa vähättelemällä, arvostelemalla ja paheksumalla muiden tekemisiä ja näkemyksiä.

Jarruttaja torjuu heti muiden ehdotukset, väittelee, ei perustele kantaansa.

Huomion tavoittelija tyydyttää henkilökohtaisia tarpeitaan ryhmän tavoitteiden kustannuksella, puhuu paljon pysytelläkseen esillä, kertoo asiaankuulumattomia vitsejä ja juttuja.

Kilpailija esittää ominaan toisten parhaat ideat, korostaa omaa osuuttaan, ei suostu kehittämään toisten ehdotuksia.

Vetäytyjä on välinpitämätön tai passiivinen, ei osallistu keskusteluun eikä kuuntele.

Kliikkiytyjä kuiskailee vierustoverilleen, juonittelee ja hakee liittolaisia, mutta ei osallistu yleiseen keskusteluun.

Saivartelija takertuu pikkuseikkoihin ja muotoseikkoihin, määrittelee termejä yksityiskohtaisesti.

Itsensä väheksyjä käyttäytyy epävarmasti ja vähättelee aiheetta omia kykyjään.

Ylimielinen ei ole kiinnostunut ryhmän toiminnasta eikä osallistu siihen aktiivisesti, keskittyy muihin asioihin, väheksyy toisia ryhmän jäseniä.

Vastaa seuraaviin kysymyksiin omin sanoin.

1. Kirjoita mitä näistä rooleista mielestäsi esiintyy tällä rippileirillä? Alleviivaa se rooli millainen itse mielestäsi olet. (Voi olla useampi)

2. Kuinka huomaamasi roolit vaikuttavat rippileirin toimivuuteen?

3. Kuinka huomaamasi roolit vaikuttavat rippileirin yhteishenkeen?

4. Kuinka huomaamasi roolit vaikuttavat rippileirin ryhmäytymiseen?

5. Onko mielestäsi tärkeää, että ryhmässä kaikilla on oma roolinsa ja olisiko hyvä, että jokainen tunnistaisi omansa? Miksi?
